З. Сярмед…

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ І НАВУКІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ПРАГРАМЫ
ДЛЯ СЯРЭДНІХ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ

ГІСТОРЫЯ

Адобраны
Міністэрствам адукацыі і навукі
Рэспублікі Беларусь

Curricula für X.–XI. Klassen der allgemein= bildenden Schulen, Berufs= und Fachschulen

МІНСК
НМЦэнтр
1995

Minsk, 1995

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
-Schulbuchbibliothek-
98/810

BY
2-2
(1,95)

ББК 63.3(073.3)
П51
УДК 93(073.3)

Складальнікі:

Па сусветнай гісторыі: І. В. Аржахоўскі, Н. М. Ганушчанка, Г. І. Даўгяла, Г. А. Космач, У. С. Кошалеў, П. Р. Лук'янаў, У. В. Тугай, В. А. Фядосік, В. І. Ханкевіч, А. А. Яноўскі.

Пад навуковай рэдакцыяй У. С. Кошалева

Па гісторыі Беларусі: М. В. Біч, Н. М. Ганушчанка, П. А. Лойка, У. Н. Сідарцоў, Г. В. Штыхаў, В. М. Фамін.

Пад навуковай рэдакцыяй М. В. Біча

© Міністэрства адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь, 1995

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У адпаведнасці з новай канцэпцыяй гістарычнай адукацыі ў X-XI класах агульнаадукацыйных школ, прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах і сярэдніх спецыяльных навучальных установах у групах з атрыманнем сярэдняй адукацыі прадугледжваецца вывучэнне сусветнай і айчыннай гісторыі на больш высокім праблемна-тэарэтычным узроўні.

Праграмы разлічаны на вывучэнне гісторыі ў аб'ёме 6 гадзін у тыдзень, 204 гадзін у год.

Структура курсаў:

X клас. Сусветная гісторыя ад старажытных часоў да канца XVIII ст. – 2 г у тыдзень, 68 г; Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да канца XVIII ст. – 1 г у тыдзень, 34 г.

XI клас. Сусветная гісторыя XIX-XX стст. – 2 г у тыдзень, 68 г. Гісторыя Беларусі. Канец XVIII-XX ст. – 1 г у тыдзень, 34 г.

На гэтай ступені гістарычнай адукацыі павінны закладвацца асновы тэарэтычнага асэнсавання вучнямі заканамернасцей і асаблівасцей сусветна-гістарычнага працэсу і ажыццяўляцца фарміраванне іх каштоўнасных арыентацый і перакананняў у адпаведнасці з ідэямі гуманізму, патрыятызму і ўзаемаразумення паміж народамі.

Галоўная ўвага ў праграме па сусветнай гісторыі звернута на паваротныя падзеі ў гісторыі чалавецтва. Акцэнт робіцца на вывучэнні і асэнсаванні заканамернасцей і прычынна-выніковых сувязей гістарычнага працэсу, агульнага і асаблівага ў гісторыі асобных краін, рэгіёнаў і цывілізацый. Значнае месца адводзіцца раскрыццю "ўсеагульнасці", глабальнасці гісторыі.

Адна з асноўных задач курса айчыннай гісторыі – вывучэнне яе ў кантэксце гісторыі славянскай, еўрапейскай і сусветнай. На такім фоне, у параўнанні, паказваюцца сацыяльна-эканамічныя, дзяржаўна-палітычныя, рэлігійна-царкоўныя, этнічныя і культурныя працэсы на Беларусі адпаведных перыядаў. Гэта дае магчымасць глыбей і выразней усвядоміць месца і ролю Беларусі ў славянскай і еўрапейскай гісторыі, вызначыць агульнае і асаблівае ў яе гістарычным развіцці.

Праграмы прадугледжваюць асвятленне сутнасці асноўных гістарыяграфічных канцэпцый, якія існуюць па асобных праблемах і перыядах сусветнай і айчыннай гісторыі.

Зыходзячы з асаблівасцей навучання на старэйшай ступені, настаўнікам і выкладчыкам рэкамендуецца шырока выкарыстоўваць розныя формы вучэбных заняткаў: лекцыі, семінары, канферэнцыі; практыкаваць правядзенне дыскусій, самастойных пісьмовых работ, напісанне дакладаў, рэфератаў і г. д. Час, які адводзіцца ў праграмах на вывучэнне раздзелаў і тэм, з'яўляецца прыкладным.

ПРАГРАМЫ

X КЛАС

68 г (у тым ліку 3 г — рэзервовы час)

СУСВЕТНАЯ ГІСТОРЫЯ АД СТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ ДА КАНЦА XVIII СТ.

Уводзіны (1 г). Наша ўяўленне аб тым, што такое гісторыя. Паняцце "сусветная гісторыя". Гістарычная перыядызацыя. Паняцце "цывілізацыя" і яе вызначэнне. Асноўныя тэндэнцыі гістарычнага развіцця.

Першабытная гісторыя чалавецтва (2 г). Перыядызацыя гісторыі першабытнага грамадства. Праблема паходжання чалавека. Пытанне аб прарадзіме чалавецтва. Ступені эвалюцыі ў напрамку да "чалавека разумнага". Рассяленне старажытных людзей. Першабытная абшчына. Грамадскія адносіны. Зараджэнне першабытнага мастацтва. На шляху да вытворчай гаспадаркі і цывілізацыі. Неалітычная рэвалюцыя. Пераход да земляробства, жывёлагадоўлі і апрацоўкі металаў. Земляробчая абшчына. Племянная супольнасць. Асноўныя цэнтры ранніх земляробчых культур Азіі і Афрыкі.

РАЗДЗЕЛ I. ЦЫВІЛІЗАЦЫІ СТАРАЖЫТНАГА УСХОДУ І АНТЫЧНАСЦІ (11 г)

Старажытная гісторыя (1 г). Змест паняцця "старажытная гісторыя". Геаграфічныя і храналагічныя рамкі гісторыі старажытнасці. Узнікненне старажытных цывілізацый, іх характэрныя рысы. Месца і роля старажытнасці ў гісторыі чалавецтва.

Тэма 1. Старажытны Усход (5 г)

Старажытны Егіпет. Час і ўмовы ўтварэння старажытнаегіпецкай цэнтралізаванай дзяржавы. Характар улады егіпецкіх фараонаў. Іх абагатварэнне. Асаблівасці сацыяльнай арганізацыі грамадства. Роля рэлігіі і жрэцтва. Егіпецкая дзяржава ў эпоху Новага Царства. Асноўныя дасягненні старажытнаегіпецкай цывілізацыі.

Старажытная Месапатамія. Перыядызацыя старажытнай гісторыі Месапатаміі. Гарады-дзяржавы як асобая форма сацыяльна-палітычнай супольнасці ў старажытнасці. Шумерская і акадская гарадскія культуры. Узнікненне Вавілонскай дзяржавы. Заканадаўства Хамурапі. Асірыйская тэрытарыяльная дзяржава. Дасягненні народаў Месапатаміі ў развіцці духоўнай і матэрыяльнай культуры.

Усходняе Міжземнамор'е ў старажытнасці. Агульная характарыстыка рэгіёна. Палітычная карта Усходняга Міжземнамор'я ў II тысячагоддзі да н. э. Росквіт Фінікіі. Горад-дзяржава Угарыт. Узнікненне алфавітнага пісьма. Змяненне этнапалітычнай карты Усходняга Міжземнамор'я ў канцы II тыс. да н. э. Старажытнаяўрэйскія плямёны. Дзяржавы на тэрыторыі Палестыны. Асаблівасці сацыяльна-палітычнай і гаспадарчай структуры. Асноўныя дасягненні народаў Усходняга Міжземнамор'я ў развіцці духоўнай і матэрыяльнай культуры.

Малая Азія ў старажытнасці. Роля Малой Азіі ў сусветнай гісторыі. Перадумовы ўзнікнення цывілізацый на тэрыторыі Малой Азіі. Гісторыя іх адкрыцця і вывучэння.

Пранікненне індаеўрапейскіх плямён. Хецкая дзяржава. Узаемаадносіны з егіпцянамі, ахейцамі і траянцамі. Хецкая спадчына. Фрыгія і Лідзія, іх уплыў на грэчаскі свет. Культура старажытнай Малой Азіі і сучаснасць.

Цывілізацыі старажытнай Індыі і Ірана. Клімат, прыродныя ўмовы. Індская цывілізацыя і яе дасягненні. Выхад на гістарычную арэну індаарыйцаў. Дзяржавы ў даліне Ганга. Рэлігіі старажытнай Індыі. "Веды". Індуізм. Ранні будызм.

Старажытны Іран. Лідзія і дзяржава Ахеменідаў. Дарый і яго рэформы. Зораастрызм, яго ўплыў на сусветныя рэлігіі.

Старажытнакітайская цывілізацыя. Своеасаблівасць старажытнакітайскай цывілізацыі. Пачатковы перыяд яе гісторыі. Імперыя Цынь. Утварэнне імперыі Хань, яе захопніцкая палітыка. Вялікі шаўковы шлях. Сацыяльная структура. Рэлігія і асноўныя напрамкі філасофіі. Пранікненне будызму. Дасягненні ў матэрыяльнай культуры, іх значэнне ў жыцці сучаснага чалавека.

Культура Старажытнага Усходу. Старажытныя карані сучаснай культуры. Этапы развіцця старажытных сістэм пісьма. Своеасаблівасць літаратур Старажытнага Усходу. Першыя запісы фальклору. Эпас, паэзія, проза.

Дасягненні ў архітэктуры: пірамiды і храмы Егіпта, "Вавілонская башня", Вялікая сцяна ў Кітаі. Выяўленчае

мастацтва: скульптура, рэльеф, жывапіс. Поспехі ў матэматыцы, астраноміі і медыцыне.

Т э м а 2. Цывілізацыі антычнасці (4 г)

Старажытнагрэчаская цывілізацыя. Перыядызацыя гісторыі Старажытнай Грэцыі. Яе этнічная і геаграфічная карта. "Гамераўская" Грэцыя. Узнікненне гарадоў. Каланізацыйны рух. Зараджэнне поліса. Яго сацыяльныя і палітычныя інстытуты. Праблема рабства і рабаўладальніцкіх адносін у антычнасці. Сістэма духоўных каштоўнасцей поліснага грамадзяніна. Антычная дэмакратыя і сучаснасць.

Крызіс поліса і ўзнікненне міжполісных кааліцый. Узвышэнне Македоніі. Усходнія паходы Аляксандра Македонскага і стварэнне ім "сусветнай дзяржавы". Сістэма элiністычных дзяржаў. Сацыяльная арганізацыя элiністычнага грамадства. Узаемаўплыў і сінтэз культур у эпоху элінізму. Рэлігійны сінкрэтызм. Дасягненні элiністычных народаў у галіне матэрыяльнай культуры.

Старажытнарымская цывілізацыя. Перыядызацыя старажытнарымскай гісторыі. Геаграфічная і этнічная карта Старажытнага Рыма.

Гісторыя ўтварэння Рыма. Устанаўленне рэспублікі. Асноўныя сацыяльныя групы рэспубліканскага Рыма. Змаганне плебеяў за свае правы і афармленне рымскай грамадзянскай абшчыны (цывітас). Спецыфіка яе палітычнай арганізацыі.

Заканадаўчае афармленне правоў рымскага грамадзяніна. Катэгорыі залежнага насельніцтва. "Рабская" інтэлігенцыя. Вопыт дыктатуры ў Рыме. Грамадзянскія войны і пераход да імперыі. Стварэнне наёмнай арміі і бюракратычнага дзяржаўнага апарату. Асноўныя напрамкі знешняй экспансіі. Раманізацыя Еўропы. Падзенне Заходняй Рымскай імперыі.

Культура народаў антычнасці. Характар касмаганічных і міфалагічных уяўленняў у эпоху антычнасці. Іх адлюстраванне ў рэлігійнай і свецкай літаратуры, звычках, рытуальнай і пахавальнай практыцы.

Старажытнагрэчаскі эпас. Трагедыйны жанр і зараджэнне тэатра. Старажытнарымская літаратура і яе славутыя прадстаўнікі.

Выяўленчае мастацтва. Уплыў рэлігійных уяўленняў і культу на яго развіццё ў старажытнасці. Архітэктура антычнага храма. Ордэнная сістэма. Развіццё грамадзянскай архітэктуры. Буйнейшыя архітэктурныя шэдэўры старажытнасці. Скульптура, яе асноўныя вобразы і сюжэты, прызначэнне. Буйнейшыя скульптары старажытнасці і іх творы, рэльеф і роспіс.

Язычніцкія рэлігіі антычнасці. Важнейшыя філасофскія школы і іх прадстаўнікі. Зараджэнне хрысціянства. Уклад старажытных народаў антычнасці ў скарбніцу сусветнай культуры.

Паўторна-абагульняльны ўрок (1 г)

РАЗДЗЕЛ II. СЯРЭДНЯВЕЧЧА (23 г)

Уводзіны (1 г). Сэнс тэрміна "сярэднявечча". Праблема перыядызацыі сярэдневяковай гісторыі.

Т э м а 3. Сярэдневяковая заходнееўрапейская цывілізацыя (9 г)

Еўропа аграрная. Зямля як галоўны сродак вытворчасці ў сярэдневяковай Еўропе. Прыродныя ўмовы і насельніцтва. Асноўныя сельскагаспадарчыя культуры. Асноўныя прылады земляробства. Сярэдневяковая агратэхніка. Ураджайнасць, забеспячэнне прадуктамі харчавання. Галодныя гады. Жывёлагадоўля і падсобныя промыслы.

Гарады Заходняй Еўропы. Шляхі ўзнікнення сярэдневяковых гарадоў. Гарады як цэнтры палітычнага і царкоўнага жыцця, рамяства і гандлю. Насельніцтва сярэдневяковых гарадоў, іх знешні выгляд і архітэктура.

Цэхі і гільдыі. Гарады і таварна-грашовая гаспадарка. Фінансы. Сацыяльнае жыццё ў гарадах. Роля гарадоў у культурным жыцці сярэдневяковай Еўропы.

Еўропа феадальная. Раннефеадальнае грамадства. Феадальная іерархія, адносіны сюзерэнітэту-васалітэту. Знаць і рыцарства. Роля феадалаў у палітычным і эканамічным жыцці заходнееўрапейскага грамадства. Духавенства і манаства ў сістэме феадальнай іерархіі.

Феадальнае землеўладанне, яго формы. Феадальная вотчына. Пазямельная і асабістая залежнасць сялян ад феадалаў. Познефеадальнае грамадства.

Палітычная карта сярэдневяковай Еўропы. Ранняе сярэднявечча. Ад варварскіх каралеўстваў да імперыі Карла Вялікага. Каралінгская і Візантыйская імперыі. Заваяванні арабаў, нарманаў, венграў у Еўропе. Англасаксонскія каралеўствы.

Еўропа высокага сярэднявечча. Асноўныя еўрапейскія дзяржавы высокага сярэднявечча. Феадальная раздробленасць. Тэрытарыяльнае пашырэнне заходнееўрапейскай цывілізацыі.

Позняе сярэднявечча і час стварэння цэнтралізаваных дзяржаў. Стогадовая вайна паміж Англіяй і Францыяй. Свяшчэнная Рымская Імперыя. Італія ў познім сярэднявеччы.

Дзяржаўны лад Заходняй Еўропы. Раннефеадальная дзяржава. Дзяржаўная ўлада і дзяржаўнае кіраванне ў імперыі Карла Вялікага. Раннефеадальная дзяржава. Феадальная манархія, яе сутнасць.

Феадальна-раздробленая дзяржава, роля каралеўскай улады. Асаблівасці дзяржаўнага ладу Францыі, Англіі, Германіі, Італіі ў высокім сярэднявеччы. Саслоўна-прадстаўніцкая манархія, яе сутнасць. Каралеўская ўлада і саслоўна-прадстаўнічыя органы (парламент, Генеральныя штаты, картэсы).

Еўропа хрысціянская. Хрысціянізацыя Еўропы. Хрысціянства і язычніцтва. Царкоўная арганізацыя, асаблівасці каталіцкай і праваслаўнай царквы. Роля хрысціянства і царквы ў духоўным і культурным жыцці сярэдневяковай Еўропы. Месца царквы ў эканамічным жыцці. Роля папства ў палітычным жыцці Еўропы. Царква і ерасі. "Свет лацінскі" і "Свет праваслаўны".

Светаўспрыманне сярэдневяковага еўрапейца. Рэлігійныя каштоўнасці. Іх уплыў на светаўспрыманне. Свет зямны і свет звышнатуральны. Сярэдневяковая мадэль Сусвету. Успрыманне прасторы і часу. Чалавек і прырода. Чалавек і Бог.

Сярэдневяковая мадэль грамадства. Успрыманне адносін панавання-падпарадкавання. Жыццёвыя арыенціры.

Культура і быт еўрапейскага сярэднявечча. Культура духоўная. Пісьменнасць. Адукацыя. Навука. Архітэктура, яе асноўныя стылі. Выяўленчае мастацтва. Літаратура. Ранняе Адраджэнне і гуманізм.

Прадукты харчавання. Жыллё, вопратка. Забавы, святы і спаборніцтвы. Побыт розных сацыяльных груп сярэдневяковага грамадства.

Т э м а 4. Славянскі свет (5 г)

Усходнеславянскі свет у эпоху ранняга сярэднявечча. Тэрыторыя рассялення славян. Іх месца сярод іншых народаў. Характар узаемаадносін з суседзямі.

Адасабленне ўсходніх славян. Нарманскі і візантыйскі ўплыў. Русь і народы азіяцкіх стэпаў. Русь як парубежжа паміж Усходам і Захадам. Своеасаблівасці палітычнага ладу ўсходніх славян.

Гаспадарчае жыццё ва Усходняй Еўропе. Умовы гаспадарання. Гаспадарчыя заняткі насельніцтва. Земляробства – аснова гаспадарчай дзейнасці ўсходніх славян. Узмацненне сацыяльнай размежаванасці. Катэгорыі феадальна-залежнага насельніцтва. Узаемаадносіны ў сельскім грамадстве. Усходнеславянскі горад і яго жыхары.

Развіццё дзяржаўна-палітычнага ладу ва Усходняй Еўропе ў IX-першай палове XVI ст. Палітычная карта Усходняй Еўропы. Кіеўская Русь, Ноўгарадскае, Полацкае і іншыя раннефеадальныя княствы. Барацьба за першынство. Феадальная раздробленасць. Палітычнае развіццё ва ўмовах мангола-татарскага іга. Русь і Літва. Утварэнне Расійскай дзяржавы.

Эвалюцыя інстытутаў улады. Князь і яго адміністрацыя. Служылыя людзі. Феадальная манархія і феадальная рэспубліка: падабенства і розніца. Развіццё і уніфікацыя заканадаўчай сістэмы. Умацаванне прыгонніцтва. Праваслаўная царква ў сістэме дзяржаўнай улады.

Паўднёвыя і заходнія славяне: палітычнае развіццё. Перасяленцкі рух. Абрысы этнічна-племянной карты. Геаграфічныя і кліматычныя ўмовы жыццядзейнасці. Умовы і абставіны станаўлення раннеславянскай дзяржаўнасці. Эвалюцыя дзяржаўнасці. Роля іншаземцаў у гістарычным лёсе славян.

Асаблівасці сацыяльнай структуры і рэлігійнага жыцця паўднёвых і заходніх славян. Феадалізацыя славянскага грамадства. Яго асноўныя сацыяльныя групы. Падабенства і спецыфіка сацыяльных лесвіц славянскіх дзяржаў. Царква ў палітычнай сістэме. Канфесіянальныя праблемы. Рэлігійныя рухі.

Культура паўднёвых, заходніх і ўсходніх славян. Асноўныя напрамкі развіцця культуры славян у сярэднявечча. Канфесійная прыналежнасць і культура. Культура сярэднявечча Балгарыі і Сербіі. Дзейнасць Кірылы і Мяфодзія. Харвацкая культура. Культура сярэдневяковай Польшчы.

Культура зямель Кіеўскай Русі. Прыняцце праваслаўя і яго ўплыў на развіццё культуры. Новы ўздым культуры ўсходніх славян (XV-XVI стст.).

Т э м а 5. Цывілізацыі Азіі, Афрыкі і Амерыкі ў сярэднявеччы (6 г)

Гаспадарчае развіццё Азіі, Афрыкі і Амерыкі. Аграрны характар эканомікі. Асноўныя сельскагаспадарчыя культуры. Спосабы апрацоўкі зямлі, прылады земляробства. Параўнальны аналіз узроўню земляробства розных цывілізацый. Жывёлагадоўля.

Рамяство і гандаль, формы іх арганізацыі. Транспартныя сродкі, гандлёвыя шляхі. Эканамічныя сувязі паміж цывілізацыямі.

Земляробы і качэўнікі.

Палітычная карта Азіі, Афрыкі і Амерыкі ў сярэднявечча. Ачаговы характар цывілізацый, слабасць альбо адсутнасць сувязей паміж імі.

Асноўныя дзяржавы сярэдневяковай Азіі: Кітай, Індыя, Арабскі халіфат, Японія, Асманская дзяржава. Нашэсці качэўнікаў, іх вынікі.

Асноўныя краіны Трапічнай Афрыкі: дзяржавы басейна ракі Нігер, Канем, Эфіопія.

Асноўныя дзяржавы Амерыкі ў сярэднявеччы. Утварэнне і развіццё дзяржаў тольтэкаў, ацтэкаў, мая, інкаў.

2 Зак. 899

Грамадскія адносіны ў сярэдневяковых цывілізацый Азіі і Афрыкі. Праблема існавання феадальных адносін у сярэдневяковых азіяцкіх цывілізацыях. Пазямельныя адносіны і адносіны панавання-падпарадкавання ў Кітаі, Японіі, Арабскім халіфаце, Асманскай імперыі, Індыі. Іх асаблівасці, параўнальны аналіз з феадальнымі адносінамі ў сярэдневяковай Еўропе. Асноўныя рысы дзяржаўнага ладу азіяцкіх краін сярэднявечча.

Асаблівасці гарадскога жыцця азіяцкіх цывілізацый. Формы арганізацыі. Рамяство і гандаль, сацыяльны статус гараджан.

Асаблівасці грамадскіх адносін у цывілізацыях Трапічнай Афрыкі (сацыяльная структура, формы дзяржаўнасці).

Рэлігіі ў жыцці сярэдневяковых грамадстваў Азіі, Афрыкі і Амерыкі. Іслам у лёсах сярэдневяковых цывілізацый Азіі і Афрыкі: "Ісламскі свет" сярэднявечча. Сунізм і шыізм. Уплыў ісламу на грамадскія адносіны ў сярэдневяковых грамадствах.

Будызм у лёсах азіяцкіх цывілізацый. Суіснаванне будызму з іншымі рэлігіямі ў шэрагу цывілізацый. Роля будыйскіх манастыроў у эканамічным, духоўным жыцці.

Рэлігіі сярэдневяковых цывілізацый Афрыкі і Амерыкі, іх асноўныя рысы, уплыў на грамадскае жыццё.

Культура. Светаўспрыманне і быт. Уплыў рэлігій на светаўспрыманне сярэдневяковага чалавека. Успрыманне сусвету, грамадства. Асаблівасці светаўспрымання сярэдневяковых жыхароў Кітая, Індыі, ісламскіх краін.

Матэрыяльны быт. Асноўныя прадукты харчавання, жыллё, вопратка.

Асноўныя дасягненні навукі і культуры пазаеўрапейскіх цывілізацый у сярэднявеччы. Параўнальны аналіз з Заходняй Еўропай.

Паўторна-абагульняльны ўрок (1 г)

Р А З Д З Е Л III. ГІСТОРЫЯ НОВАГА ЧАСУ (XVI-XVIII СТСТ.) (29 г)

Уводзіны (1 г)

Новы час. Паняцце "новы час" і яго адметныя рысы. Перыядызацыя гісторыі новага часу. Асаблівасці развіцця цывілізацый Азіі, Афрыкі, Еўропы і Амерыкі. Прагрэс заходнееўрапейскай цывілізацыі.

Т э м а 6. Заходні свет у XVI-XVIII стст. (11 г)

Пачатак капіталізму. Рост еўрапейскай эканомікі і гандлю, развіццё банкаўскай сістэмы. Пераўтварэнне Антверпена ў фінансавую сталіцу Еўропы. Пачатак "атлантычнай эры" ў еўрапейскай эканоміцы. Умяшанне дзяржавы ў эканамічнае жыццё. Франка-іспанскія супярэчнасці. Карл V і Еўропа.

Гуманізм і Адраджэнне ў XVI стагоддзі. Змены ў духоўным жыцці і культуры. Гуманізм – філасофія Адраджэння. Супярэчлівы характар гуманізму. Зараджэнне сучаснай навукі. Развіццё палітычных ідэй. "Гасудар" Макіявелі і "Утопія" Мора.

Еўрапейская каланіяльная экспансія ў XVI-XVIII стст. Вытокі каланіяльнай экспансіі. Сусветнае значэнне Вялікіх геаграфічных адкрыццяў. Эканамічныя матывы. Роля царквы і дзяржавы. Барацьба еўрапейскіх краін за валоданне марскімі гандлёвымі шляхамі. Утварэнне каланіяльных імперый.

Вынікі каланіяльнай экспансіі для Еўропы і краін Азіі, Афрыкі і Амерыкі. Сустрэча і ўзаемаўплыў цывілізацый.

Рэфармацыя і рэлігійныя войны. Рэфармацыя – вялікая перабудова хрысціянскай рэлігіі і еўрапейскага грамадства. Марцін Лютэр. Рэлігійныя рэформы. Сялянская вайна ў Германіі. Пратэстантызм у Швейцарыі. Асаблівасці рэфармацыі ў Англіі. Паўстанне ў Нідэрландах ці першая еўрапейская буржуазная рэвалюцыя. Варфаламееўская ноч у Францыі. Трыццацігадовая вайна 1618-1648 гг. Уплыў Рэфармацыі на станаўленне еўрапейскіх дзяржаў.

Еўропа ў другой палове XVII стагоддзя. Еўрапейскі абсалютызм. Францыя Людовіка XIV. Барацьба за еўрапейскае панаванне. Эканамічны застой і дэмаграфічны крызіс у Еўропе.

Англійскі шлях да лібералізму і дэмакратыі. Буржуазная рэвалюцыя ў Англіі. Устанаўленне парламенцкай манархіі ў гэтай краіне.

Еўрапейская навука і культура XVII стагоддзя. Навуковая рэвалюцыя. Кеплер, Галілей і Ньютан. Філосафы Дэкарт, Спіноза і Лейбніц. Навука і рэлігія. Усталяванне новай карціны свету. Барока і класіцызм. Літаратура, жывапіс і архітэктура. Рубенс і Рэмбрант. Сервантэс і Шэкспір. Французскі класіцызм. Мальер, Карнэль і Расін.

Кантрасты XVIII стагоддзя: эпоха Асветніцтва, войны і рэвалюцыі. Эканамічнае развіццё і сацыяльная структура еўрапейскага грамадства. Арыстакратыя, духавенства і буржуазія. Сельскае і гарадское жыццё. Міграцыя насельніцтва.

Навуковы і тэхнічны прагрэс. Пачатак прамысловай рэвалюцыі ў Англіі. Узаемаўплыў культур. Пачатак фарміравання агульнаеўрапейскай культуры. Сістэма адукацыі. Дзеці і школа. Дзіцячая літаратура.

Характарыстыка эпохі Асветніцтва і яе буйнейшыя прадстаўнікі (Мантэск'е, Вальтэр, Русо, Пейн, французскія энцыклапедысты). Ідэалогія Асветніцтва. Тэорыя народнага

суверэнітэту і падзелу ўлады. Ідэя абмежаванай манархіі. Уплыў ідэалогіі Асветніцтва на Еўропу, Паўночную і Лацінскую Амерыку.

Еўрапейскія манархіі і асветніцкі абсалютызм. Імперыя Габсбургаў. Англа-французскія супярэчнасці. Сямігадовая вайна 1756-1763 гг. і яе вынікі. Вайна за незалежнасць паўночнаамерыканскіх калоній Англіі ці першая амерыканская буржуазная рэвалюцыя. Утварэнне Злучаных Штатаў Амерыкі.

Французская рэвалюцыя 1789-1799 гг. Падзенне феадальнага рэжыму. Рэвалюцыйны тэрор. Устанаўленне ваеннай дыктатуры Напалеона Банапарта ў Францыі. Рэвалюцыйная Францыя і Еўропа.

Т э м а 7. Расія на шляху да ўсталявання абсалютызму (XV-XVIII стст.) (7 г)

"Смутны час" і першая грамадзянская вайна ў Рускай дзяржаве. Канец дынастыі Рурыкавічаў. Б. Гадуноў. Баярскія інтрыгі. "Крызіс вярхоў". Галодныя гады і бунты. Самазванцы. Інтэрвенцыя і грамадзянская вайна. Апалчэнне. Вызваленне Масквы. Барацьба за трон. М. Раманаў.

Эканамічнае развіццё Расіі. Ліквідацыя вынікаў смуты. Узмацненне прыгонніцтва. Новае ў эканоміцы. Гарады. Гандаль. Рамёствы. Развіццё прамысловасці: мануфактура, заводы, прадпрымальніцтва. Каланізацыя.

Ад Маскоўскага царства да Расійскай імперыі (станаўленне абсалютызму). Баярская дума. Земскія саборы і ўзмацненне іх ролі. Загады. Саборнае ўлажэнне 1649 г. – першы збор (Кодэкс) законаў Расійскай дзяржавы. Зараджэнне абсалютызму. Царкоўны раскол. Пётр I – імператар. Рэформы кіравання. Царква і дзяржава. Дваранства – апора самадзяржаўя. "Асветніцкі абсалютызм".

Знешняя палітыка Расіі. Войны з Рэччу Паспалітай. Прасоўванне да Ціхага акіяна. Спробы выхаду да Чорнага мора.

Міжнародная абстаноўка ў пачатку XVIII ст. Азоўскія паходы. Пачатак Паўночнай вайны. Рэарганізацыя арміі. Першыя перамогі. Палтаўская баталія. Пруцкі паход. Поспехі на моры. Ніштацкі мір. Каспійскі паход. Удзел у Сямігадовай вайне. Руска-турэцкія войны. Італьянскі і швейцарскі паходы Суворава. Вынікі знешняй палітыкі.

Культура ў XV-XVIII стст. Асаблівасці развіцця культуры ў новы час. Пачатак абміршчэння культуры. Адлюстраванне падзей у літаратуры і жывапісе. Дойлідства. "Рускае барока". Адукацыя. Навуковыя веды і тэхніка.

Новыя павевы пятроўскай эпохі: школы, развіццё навукі і тэхнікі. Рэформы ў галіне культуры.

Узмацненне культурных сувязей з Заходняй Еўропай. Акадэмія навук, універсітэт, экспедыцыі. М. В. Ламаносаў. Эпоха Асветніцтва, літаратура, тэатр, жывапіс, архітэктура. Новыя з'явы ў быце і культуры расійскіх людзей.

Т э м а 8. Славянскія народы ў XV-XVIII стст. (2 г)

Агульная характарыстыка славянскіх народаў у XVI-XVII стст. Утварэнне Рэчы Паспалітай. Этнарэлігійны склад яе насельніцтва. Нацыянальна-вызваленчы рух. Падзелы Рэчы Паспалітай. Беларусь і Украіна ў складзе Расійскай імперыі.

Славянскія народы пад уладай Габсбургаў. Паўднёвыя славяне пад турэцкім прыгнётам. Распаўсюджванне ідэі славянскага адзінства. Польска-ўкраінскія землі ў складзе Аўстрыі і Прусіі.

Асаблівасці развіцця культуры славянскіх народаў.

Т э м а 9. Свет Усходу і Афрыка ў XVI-XVIII стст. (7 г)

Асноўныя рысы ўсходняга традыцыйнага грамадства. Паняцце "традыцыйнае грамадства". Асноўныя цэнтры феадалізму на Усходзе: Асманская імперыя (Турцыя), Індыя і Кітай. Асаблівасці ўсходняга феадалізму. Яго адрозненне ад еўрапейскага. Адсутнасць або слабае развіццё прыватнай уласнасці. Вярхоўная ўласнасць дзяржавы на зямлю. Захаванне абшчыннай гаспадаркі. Саслоўі. Сялянства – аснова традыцыйнага ўсходняга грамадства. Дзяржаўна-рэлігійная рэгламентацыя жыцця. Уяўленне аб навакольным свеце, адносіны да еўрапейцаў.

Каланіялізм на Усходзе. Каланізацыя як з'ява сусветна-гістарычнага значэння. Паняцце "калонія". Сувязь каланізацыі з еўрапейскім капіталізмам. Этап гандлёвай экспансіі. Масавае прыгнечанне людзей (гандаль рабамі). Пачатак тэрытарыяльных захопаў. Працэс развіцця і ўзаемаўплыў культур. Паступовае далучэнне Усходу і Афрыкі да сусветнай гісторыі.

Развітыя рэлігійныя сістэмы Усходу. Іслам і індабудызм. Этычная сістэма канфуцыянства ў Кітаі. Сінтаізм, будызм і канфуцыянства ў Японіі. Іх светапогляднае ўздзеянне на фарміраванне ўкладу жыцця і менталітэту людзей, на фарміраванне норм сацыяльна-сямейнага жыцця і дзяржаўнасці. Распаўсюджванне ісламу ў Афрыцы.

Асманская імперыя (Турцыя). "Залаты век" цэнтралізаванай імперыі. Кіраванне Сулеймана Цудоўнага. Заняпад ваенна-леннай сістэмы і магутнасці імперыі ў XVIII ст. Эканамічнае і палітычнае, сацыяльнае, навукова-тэхнічнае і культурнае адставанне Асманскай імперыі ад Еўропы. Страта самастойнасці ў міжнародных справах. Узнікненне так званага ўсходняга пытання. Арабскія краіны пад уладай Турцыі.

Імперыя Вялікіх Маголаў у Індыі. Кіраванне Акбара – залаты век Вялікіх Маголаў. Хуткі заняпад і распад імперыі. Прэтэндэнты на моцную ўладу ў Індыі. Дзяржава маратхаў. Умяшанне іранскага Надзір-шаха. Заваёўніцкія паходы афганцаў. Англічане ў Індыі. Палітыка англійскай Ост-Індскай кампаніі. Пачатак пераўтварэння Індыі ў англійскую калонію.

Культура народаў Індыі ў эпоху Вялікіх Маголаў. Узаемадзеянне ісламу і індуізму. Літаратура, мастацтва і архітэктура.

Цынская імперыя ў Кітаі. Заваяванне Кітая маньчжурамі і ўтварэнне імперыі Цын. Прыняцце маньчжурамі канфуцыянства. Захаванне кітайскага традыцыйнага грамадства. Інтэнсіўнае развіццё гарадоў, рамёстваў і гандлю. Актыўная заваёўніцкая палітыка. Тэрытарыяльныя набыткі. Цынскі Кітай і знешні свет. Адносіны з еўрапейцамі. Руска-кітайскія адносіны. "Закрыццё" краіны.

Духоўнае жыццё і культура. Уяўленні аб Сусвеце. Рэлігія. Кітайская сям'я. Школа і адукацыя.

Японія пры сёгунах Такугава. Аб'яднанне краіны на мяжы XVI-XVII стст. Сістэма сёгунату. Рэформы, накіраваныя на ўмацаванне цэнтральнай улады. Ізаляцыя Японіі ад знешняга свету. Адносны росквіт Японіі ў XVII ст. Паступовы заняпад у XVIII ст.

Пранікненне еўрапейскай навукі і культуры. Здольнасць японцаў пераймаць усё карыснае ў іншых. Адраджэнне канфуцыянства. Яго ўздзеянне на ўклад жыцця (патэрналізм, адданасць старэйшым, моцная сям'я, культ этычнай нормы). Культура.

Афрыка на поўдзень ад Сахары. Прыродна-кліматычныя ўмовы пражывання чалавека. Адносная ізаляцыя шматлікіх этнічных суполак. Запаволеныя тэмпы развіцця. Абшчынна-радавая аснова грамадства. Адсутнасць развітой рэлігіі і пісьмовай культуры. Асноўныя дзяржаўныя ўтварэнні. Каланіяльнае ўмяшанне еўрапейцаў. Гандаль рабамі і яго вынікі для Афрыканскага кантынента.

Паўторна-абагульняльны ўрок (1 г)

АГУЛЬНАГІСТАРЫЧНЫЯ ВЕДЫ (ПАНЯЦЦІ, ПРАБЛЕМЫ, ІДЭІ)

Асноўныя этапы гісторыі чалавецтва. Паняцце "сусветная гісторыя". "Цывілізацыя" і яе вызначэнне.

Асноўныя рысы развіцця першабытнага грамадства. Навуковыя гіпотэзы аб паходжанні чалавека. Рассяленне старажытнага чалавецтва.

Зараджэнне і развіццё першабытных калектываў.

Асноўныя гаспадарчыя заняткі першабытных людзей. Рэлігійныя вераванні. Зараджэнне мастацтва. Важнейшыя адкрыцці і вынаходніцтвы. Помнікі мастацтва.

Паняцце "старажытная гісторыя". Перыядызацыя гісторыі старажытнага свету. Гісторыка-геаграфічная карта старажытных цывілізацый.

Чалавек у эпоху старажытных цывілізацый. Каштоўнасці і спосаб жыцця старажытнаўсходняга і антычнага грамадстваў.

Асаблівасці сацыяльных структур ва ўсходнім і антычным грамадствах.

Утварэнне і развіццё дзяржаў. Асноўныя формы дзяржаў у старажытнасці. Усходнія дэспатыі і антычны поліс. "Сусветныя імперыі". Асноўныя падзеі палітычнай гісторыі і сацыяльныя рухі. Узнікненне сусветных рэлігій (будызм, хрысціянства).

Культурная спадчына народаў старажытнага Усходу і антычнага свету. Выдатныя дзеячы культуры. Уклад старажытных цывілізацый у сусветную культуру.

Вынікі развіцця старажытных цывілізацый і іх месца ў гісторыі чалавецтва.

Паняцце "сярэднявечча". Перыядызацыя гісторыі сярэдніх вякоў.

Чалавек у эпоху сярэднявечча. Характэрныя рысы спосабу жыцця розных сацыяльных груп. Этнічныя працэсы. Рэлігійныя сістэмы Еўропы і Усходу і іх уплыў на сацыяльна-палітычнае і культурнае жыццё.

Гаспадарчае жыццё. Аграрная і рамесная вытворчасць. Развіццё таварна-грашовага абмену.

Сацыяльнае развіццё. Фарміраванне феадальнай знаці і залежнага сялянства. Асноўныя саслоўі. Фарміраванне дваранства ў Еўропе і асаблівасці гэтага працэсу на Русі. Сацыяльныя структуры ўсходніх грамадстваў.

Сярэдневяковы еўрапейскі горад. Гарады на Усходзе. Царква. Дзяржаўна-палітычнае развіццё. Яго асаблівасці ў Еўропе і на Усходзе. Тыпы дзяржаўна-палітычных утварэнняў: імперыі, цэнтралізаваныя манархіі, гарады-дзяржавы. Формы палітычнай улады. Асноўныя падзеі палітычнай гісторыі. Сацыяльныя рухі ў сярэднявеччы.

Рэлігійнае жыццё. Царква ў Еўропе. Рэлігійныя плыні. Ерасі. Інквізіцыя. Роля царквы ў гісторыі Расіі. Асаблівасці рэлігійнага жыцця ў сярэдневяковых цывілізацыях Усходу.

Культура еўрапейскага і ўсходняга сярэднявечча. Асаблівасці культуры народаў сярэдневяковай Русі, яе помнікі. Асноўныя культурныя цэнтры і дасягненні. Асноўныя культурныя цэнтры народаў Усходу. Своеасаблівасць культурнага і духоўнага жыцця розных краін і рэгіёнаў.

Паняцце "новы час". Перыядызацыя. Сусветнае значэнне Вялікіх геаграфічных адкрыццяў.

Змяненне спосабу жыцця і дзейнасці, сацыяльнага становішча чалавека ў новы час.

Развіццё матэрыяльнай вытворчасці, тэхнікі. Еўрапейская эканоміка і гандаль, банкаўская сістэма. Развіццё капіталістычнай гаспадаркі ў краінах Еўропы, асаблівасці гэтага працэсу ў Расіі. Захаванне традыцыйнага аграрнага грамадства ў Індыі, Кітаі, у народаў Афрыкі, Лацінскай Амерыкі.

Каланізацыйныя працэсы і каланіяльная палітыка. Развіццё дзяржаў у новы час. Абсалютызм і саслоўныя манархіі ў краінах свету, агульнае і асаблівае ў іх развіцці. Паступовае зацвярджэнне канстытуцыйных і рэспубліканскіх форм кіравання. Асноўныя падзеі ў палітычным развіцці краін свету.

Царква і рэлігія. Асаблівасці адносін царквы і ўлады ў розных дзяржавах свету.

Сацыяльныя рухі ў новы час. Буржуазныя рэвалюцыі.

Развіццё еўрапейскай навукі. Характарыстыка эпохі Асветніцтва. Асаблівасці развіцця рускай культуры. Культура краін Усходу. Асноўныя напрамкі, плыні, жанры мастацкай культуры.

Міжнародныя адносіны ў новы час. Войны і дыпламатыя.

X КЛАС
34 г (у тым ліку 4 г – рэзервовы час)

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ АД СТАРАЖЫТНЫХ ЧАСОЎ ДА КАНЦА XVIII СТ.

Уводзіны. Гісторыя Айчыны – неад'емная частка гісторыі Еўропы і свету. Перыядызацыя курса. Асноўныя крыніцы і даследаванні, гістарыяграфічныя канцэпцыі.

РАЗДЗЕЛ І. СТАРАЖЫТНАЕ ГРАМАДСТВА. БЕЛАРУСЬ У VI – СЯРЭДЗІНЕ XIII СТ. (11 Г)

Т э м а 1. Гаспадарка, грамадскі лад і побыт першабытных людзей (100 тыс. гадоў да н. э. – V ст. н. э.) (2 г)

Старажытнае грамадства ў эпоху каменнага і бронзавага вякоў. Засяленне тэрыторыі Беларусі першабытнымі людзьмі. Уплыў клімата. Асноўныя археалагічныя культуры. Пераход ад збіральніцтва да вытворчай гаспадаркі. Эвалюцыя шлюбна-сямейных адносін і грамадскага ладу.

Насельніцтва Беларусі ў раннім жалезным веку (VIII ст. да н. э. – V ст. н. э.). Асноўныя археалагічныя культуры

гэтай эпохі на тэрыторыі Беларусі. Праблемы іх этнічнай ідэнтыфікацыі. Распад індаеўрапейскага праэтнасу і ўзнікненне славян, балтаў, германцаў і іншых народаў. Тэрыторыі іх рассялення. Змены ў гаспадарцы, матэрыяльнай і духоўнай культуры, побыт насельніцтва.

Тэма 2. Паходжанне беларусаў. Дзяржаўна-палітычны і грамадскі лад на Беларусі ў VI – сярэдзіне XIII ст. (3 г)

Паходжанне беларусаў. Насельніцтва Беларусі ў сярэдзіне I тысячагоддзя н. э. Засяленне славянамі тэрыторыі Беларусі. Славянізацыя балтаў у міжрэччы Прыпяці, Дняпра, Заходняй Дзвіны, верхняга і сярэдняга Панямоння – пачатак утварэння беларускага этнасу. Супольнасці крывічоў, дрыгавічоў, радзімічаў. Асноўныя канцэпцыі аб паходжанні ўсходнеславянскіх народаў – беларусаў, велікарусаў і ўкраінцаў.

Першыя дзяржавы-княствы на тэрыторыі Беларусі. Узнікненне дзяржаўнасці ў "варварскіх" народаў Заходняй і Цэнтральна-Усходняй Еўропы. Погляды гісторыкаў на праблему паходжання дзяржавы ва ўсходніх славян і назвы "Русь". Пашырэнне ўлады кіеўскіх князёў на іншыя землі ўсходніх славян. Полацкае княства: тэрыторыя, дзяржаўны лад, барацьба за самастойнасць. Тураўскае княства. Землі верхняга і сярэдняга Падняпроўя. Пасожжа, Пабужжа і Панямоння (палітычная гісторыя).

Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Складванне феадальных адносін. Узнікненне феадалізму ў Заходняй і Цэнтральна-Усходняй Еўропе. Грамадскі лад і гаспадарка Кіеўскай Русі: погляды гісторыкаў. Фарміраванне класавага грамадства ва ўсходніх славян. Узнікненне і рост гарадоў. Шматукладнасць гаспадаркі. Умацненне феадальнага ўкладу. Агульнае і асаблівае ў сацыяльна-эканамічным развіцці беларускіх земляў і ў побыце насельніцтва ў VI-XIII стст. у параўнанні з іншымі рэгіёнамі.

Т э м а 3. Царква і культура (4 г)

Язычніцкія вераванні. З'яўленне і распаўсюджванне хрысціянства. Паходжанне рэлігіі. Агульнае і асаблівае ў язычніцкіх вераваннях насельніцтва Беларусі ў параўнанні з іншымі рэгіёнамі. Сутнасць хрысціянства. Яго распаўсюджанне ў Еўропе. Прычыны прыняцця хрысціянства як афіцыйнай рэлігіі. Спалучэнне хрысціянства і язычніцкіх вераванняў у народнай свядомасці, традыцыях і абраднасці. Значэнне прыняцця хрысціянства для ўсходніх славян. З'яўленне дзвюх хрысціянскіх цэркваў. Уплыў хрысціянства на культуру, палітычнае жыццё, нормы маралі.

Архітэктура і жывапіс. Архітэктурныя стылі ранняга сярэднявечча ў краінах Заходняй Еўропы і ў Візантыі.

Архітэктура і жывапіс Кіеўскай Русі. Манументальнае дойлідства і фрэскавы жывапіс Беларусі. Прыкладное мастацтва. Уплыў Візантыі і іншых краін на культуру Беларусі.

Фальклор і пісьменства. Старажытны фальклор. Народны каляндар. Звычаі і абрады насельніцтва Беларусі. З'яўленне пісьменства. Летапісанне і летазлічэнне ва ўсходніх славян. Звесткі пра Кіеўскую Русь і землі Беларусі ў летапісах і паданнях іншых краін і народаў. Літаратура. Арыгінальныя беларускія "жыцці". Ефрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, Кліменцій Смаляціч. Помнікі эпіграфікі і сфагістыкі. З'яўленне пісьмовых помнікаў з характэрнымі прыкметамі беларускай мовы.

Наш край у старажытныя часы і ў раннім сярэднявеччы.

Паўторна-абагульняльны ўрок

Эвалюцыя старажытнага грамадства на землях Беларусі ў эпоху першабытна-абшчыннага ладу. Паходжанне беларускага этнасу. Першыя раннесярэдневяковыя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі. Культурныя дасягненні Беларусі IX-XIII стст. на фоне іншых краін і рэгіёнаў.

Р А З Д З Е Л II. БЕЛАРУСЬ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XIII-XVIII СТ. (19 Г)

Т э м а 4. Вялікае княства Літоўскае, Рускае, Жамойцкае (7 г)

Феадальная раздробленасць на землях Беларусі. Знешнепалітычная сітуацыя ў канцы XII – першай палове XIII ст. Прычыны феадальнай раздробленасці. Удзельныя княствы і іх узаемаадносіны. Палітыка полацкіх князёў у дачыненні да лета-літоўскіх плямён. Грамадскі лад і ўзровень сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця лета-літоўцаў у канцы XII – пачатку XIII ст. Паход лета-літоўскіх дружын на Русь. Агрэсія нямецкіх феадалаў-крыжакоў ва Усходняй Прыбалтыцы. Мангола-татарскае нашэсце на Русь і ў Цэнтральную Еўропу. Пагроза заняволення беларускіх і літоўскіх зямель. Неабходнасць іх ваенна-палітычнага саюза.

Станаўленне і ўмацаванне Вялікага княства Літоўскага. Верхняе Панямонне ў канцы XII – пачатку XIII ст. Феадальныя войны ў Паўднёва-Заходняй Русі. Набегі Літвы. Узвышэнне Міндоўга. Міндоўг – князь Навагрудскі. Верхняе Панямонне – цэнтр збірання беларуска-літоўскіх зямель у адзіную дзяржаву. Узаемаадносіны з Галіцка-Валынскім княствам. Параўнанне працэсаў узнікнення цэнтралізаваных феадальных дзяржаў ва Усходняй і Заходняй Еўропе.

Палітычная сітуацыя ў еўраазіяцкім рэгіёне. Дзяржаваўтваральніцкія працэсы ў другой палове XIII – першай палове XIV ст. ва Усходняй Еўропе. Вялікае княства Літоўскае і Рускае як цэнтр збірання усходнеславянскіх земляў. Усходнеславянскі фундамент гэтай дзяржавы. Федэратыўная аснова будовы дзяржавы і цэнтралізатарскія тэндэнцыі ў палітыцы вялікіх князёў літоўскіх.

Знешнепалітычнае становішча ў XIV – першай палове XVI ст. Адносіны Вялікага княства Літоўскага з Візантыяй і Ватыканам. Польска-літвінскія уніі і канфлікты. Барацьба з крыжацкай агрэсіяй. Пачатак маскоўскай экспансіі на землі Вялікага княства Літоўскага.

Вярхоўная ўлада. Уладныя прэрагатывы вялікага князя. Рада. Сойм. Заканадаўства. Роля беларускай знаці ў кіраванні дзяржавай.

Мясцовае кіраванне. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел і сістэма мясцовых органаў улады і кіравання. Эвалюцыя судовай сістэмы.

Вялікае княства Літоўскае ў палітычнай сістэме Рэчы Паспалітай. Перадумовы ўтварэння Рэчы Паспалітай. Умовы аб'яднання Кароны Польскай і Вялікага Княства. Рэч Паспалітая на палітычнай карце Еўропы. Інтэграцыйныя і дэзінтэграцыйныя працэсы ў палітыка-дзяржаўным развіцці Рэчы Паспалітай. Умяшальніцтва ва ўнутраныя справы Рэчы Паспалітай суседніх дзяржаў і яе падзелы. Гісторыкі аб падзелах Рэчы Паспалітай і далучэнні Беларусі да Расійскай імперыі.

Т э м а 5. Развіццё феадальных адносін (3 г)

Асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага развіцця. Разлажэнне феадальнай сістэмы і складванне буржуазнага грамадства ў Заходняй Еўропе. Уплыў сацыяльна-гаспадарчых працэсаў у заходне-еўрапейскім рэгіёне на эканамічнае развіццё краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы.

Аграрны характар эканомікі Вялікага княства Літоўскага. Станаўленне фальваркава-паншчыннай сістэмы гаспадарання. Яе асноўныя рысы. Юрыдычнае афармленне прыгонніцтва. Стан гарадоў і эвалюцыя гарадскога жыцця.

Унутраны гандаль і знешнеэканамічныя сувязі. Развіццё рынкавых адносін. Беларускія землі ў гандлёва-эканамічных стасунках еўрапейскіх краін. Унутрыэканамічныя сувязі і этнічная кансалідацыя.

Класы-саслоўі феадальнага грамадства. Змены ў саслоўна-класавай структуры грамадстваў заходнееўрапейскіх дзяржаў. Фарміраванне асноўных класаў-саслоўяў феадальнага грамадства Вялікага княства Літоўскага:

шляхты, сялянства, мяшчанства і іх узаемастасункі. Класавая барацьба і сацыяльныя канфлікты.

Т э м а 6. Царква і рэлігія (2 г)

Праваслаўе і каталіцызм. Роля і месца царквы ў феадальным грамадстве. Канфесійная сітуацыя ў Еўропе. Беларускія землі на памежжы двух хрысціянскіх веравызнанняў. Месца праваслаўнай царквы ва ўнутранай і знешняй палітыцы вялікіх князёў Міндоўга, Войшалка, Гедыміна, Альгерда. Распаўсюджанне каталіцызму і яго прывілеяванае становішча ў Вялікім княстве Літоўскім. Крызіс праваслаўнай царквы ў Вялікім Княстве. Спроба ўстанаўлення над ёю апекі і выкарыстання ў сваіх мэтах з боку Масквы.

Рэфармацыя і уніяцтва. Рэфармацыйны рух: плебейска-сялянская і шляхецка-бюргерская плыні. Асаблівасці рэфармацыі на беларускіх землях. Контррэфармацыя. Уніяцтва. Роля рэлігійнага пытання ў падзелах Рэчы Паспалітай.

Т э м а 7. Этнічныя працэсы (3 г)

Беларускі этнас. Складванне этнічнай тэрыторыі беларусаў. Фарміраванне этнічнай свядомасці. Менталітэт беларусаў. Уплыў войнаў і сацыяльна-палітычных канфліктаў на этнасацыяльнае развіццё беларусаў.

Народная матэрыяльная і духоўная культура. Прылады працы. Жыллё і будовы. Рамёствы і промыслы. Адзенне. Ежа і пітво. Сям'я і побыт. Вераванні, мараль, традыцыі, абрады, звычаі, фальклор, мелас беларусаў.

Этнічныя меншасці. Татарскае і яўрэйскае насельніцтва Беларусі – рассяленне, заняткі, культура. Іншыя народы ў этнічных працэсах на беларускіх землях.

Т э м а 8. Рэнесанс на Беларусі. Шляхам барока і асветніцтва. Класіцызм (3 г)

Беларускае Адраджэнне. Характарыстыка эпох у культурным развіцці Еўропы. Прычыны ўзнікнення і развіццё ідэй Адраджэння на Беларусі. Спецыфічныя асаблівасці беларускага Рэнесансу. Сувязь з заходне-еўрапейскімі рэнесансавымі традыцыямі. Дзеячы Адраджэння і Рэфармацыі.

Барока. Асветніцтва. Класіцызм. Развіццё асветы. Навука. Грамадска-палітычная думка. Літаратура: рэлігійная, свецкая, гісторыка-мемуарная. Выяўленчае мастацтва. Архітэктура. Тэатр.

Наш край у XIII-XVIII стст.

Паўторна-абагульняльны ўрок

Месца беларускіх зямель у міжнародным падзеле працы і гандлёвых стасунках у еўраазіяцкім рэгіёне. Вялікае княства Літоўскае ў палітычнай сістэме ўсходнееўрапейскіх дзяржаў. Этнаканфесійныя працэсы на беларускіх землях у XIII-XVIII стст.

АГУЛЬНАГІСТАРЫЧНЫЯ ВЕДЫ (ПАНЯЦЦІ, ПРАБЛЕМЫ, ІДЭІ)

Гісторыя Беларусі – частка гісторыі Еўропы і свету. Сэнс паняцця "гісторыя Айчыны". Асноўныя падзеі і працэсы ў гісторыі Беларусі.

Праблема паходжання беларусаў. Этнічныя меншасці. Узаемасувязь этнічных працэсаў і дзяржаўна-палітычнага развіцця.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Сацыяльная структура грамадства. Шматукладнасць гаспадаркі. Натуральная гаспадарка. Асноўныя рысы фальваркава-паншчыннай сістэмы гаспадарання. Прыгоннае права.

Развіццё рынкавых адносін. Гандлёва-эканамічныя сувязі беларускіх зямель з еўрапейскімі краінамі. Дзяржаўнае і палітычнае жыццё. Эвалюцыя дзяржаўнасці. Формы дзяржаўнай улады і кіравання.

Міжнародныя адносіны. Беларусь у сістэме міжнародных адносін.

Прычыны, характар і формы сацыяльных рухаў, роля палітычных дзеячаў.

Рэлігійныя вераванні. Роля царквы ў гісторыі Беларусі. Рэлігійныя рухі і плыні.

Асаблівасці развіцця культуры на Беларусі. Асноўныя напрамкі і знакамітыя прадстаўнікі культуры. Побыт і норавы. Уплыў рэлігій на культуру і духоўнае жыццё. Уклад Беларусі ў культуру славянскага свету і Еўропы.

Роля і месца Беларусі ў гісторыі Еўропы і свету.

АСНОЎНЫЯ ЎМЕННІ ВУЧНЯЎ

Суадносіць гістарычныя з'явы, працэсы з перыядам, эпохай на аснове ведання навуковай перыядызацыі гісторыі;

аналізаваць і абагульняць, параўноўваць, тлумачыць гістарычныя факты на аснове рознабаковага вывучэння крыніц;

даваць ацэнку гістарычным з'явам і дзейнасці людзей у гісторыі;

тлумачыць асобныя заканамернасці і асаблівасці гістарычнага развіцця;

працаваць з рознымі крыніцамі гістарычных ведаў: гістарычнымі дакументамі, перыядычным друкам, грамадска-палітычнай літаратурай; супастаўляць і аналізаваць інфармацыю розных крыніц, аргументаваць свае адносіны да ацэнак, якія выкладзены ў дадзеных матэрыялах;

складаць канспекты, тэзісы, рыхтаваць рэферат і даклад, самастойна падбіраць літаратуру, удзельнічаць у школьнай дыскусіі.

XI КЛАС

68 гадзін (у тым ліку 3 г – рэзервовы час)

СУСВЕТНАЯ ГІСТОРЫЯ XIX-XX СТСТ. (68 г)

Уводзіны (1 г). Змест і перыядызацыя сусветнай гісторыі XIX-XX стст. Навукова-тэхнічны прагрэс і паскарэнне гістарычнага развіцця. Войны і рэвалюцыі. Нацыянальна-вызваленчыя рухі. Дэкаланізацыя. Барацьба за сацыяльны прагрэс і дэмакратыю. Змены на палітычнай карце свету. Глабальныя праблемы сучаснасці. Інтэграцыйныя працэсы ў сусветным згуртаванні.

РАЗДЗЕЛ І. СВЕТ У XIX – ПАЧАТКУ XX СТ. (27 Г)

Т э м а 1. Заходняя Еўропа (8 г)

Еўропа ў эпоху напалеонаўскіх войнаў. Уплыў французскай рэвалюцыі на Еўропу. Напалеон Банапарт як прэтэндэнт на сусветнае панаванне. Супрацьстаянне і войны. Разбурэнне феадальна-абсалютысцкіх парадкаў у Еўропе. Трыумф і крушэнне напалеонаўскай імперыі. Свяшчэнны Саюз. Усталяванне Венскай сістэмы міжнародных адносін.

Нацыянальныя рухі, рэвалюцыі і змены на палітычнай карце Еўропы. Рост нацыянальнай самасвядомасці еўрапейскіх народаў. Распаўсюджанне ідэй лібералізму. Рух "Маладая Італія". Барацьба грэчаскага народа за нацыянальную незалежнасць. Рэвалюцыі 1830-1831 гг. Утварэнне незалежных дзяржаў (Грэцыя і Бельгія). Еўрапейская "вясна народаў" альбо рэвалюцыі 1848-1849 гг. Аб'яднанне Італіі і Германіі.

Індустрыялізацыя Еўропы ў XIX ст. Навукова-тэхнічны прагрэс. Прамысловая рэвалюцыя і яе асаблівасці. Перамены ў сельскай гаспадарцы. Нераўнамерны характар развіцця капіталістычнай эканомікі. Эканамічныя крызісы. Значэнне і вынікі індустрыялізацыі.

Насельніцтва і рост гарадоў. Дэмаграфічная рэвалюцыя. Міграцыя насельніцтва і яе прычыны. Зараджэнне сучаснай сям'і. Рост гарадоў. Урбанізацыя і праблемы, выкліканыя ёю. Развіццё медыцыны і грамадскай аховы здароўя.

Змены ў сацыяльнай структуры еўрапейскага грамадства. Бляск і галеча арыстакратыі. З'яўленне сучаснага сялянства. Буржуазія і яе ўклад жыцця. Фарміраванне "сярэдняга класа" і яго месца ў грамадстве. Пралетарыят. Становішча жанчын.

Рабочы і сацыялістычны рух. Пачатак барацьбы рабочых за сацыяльныя правы. Ад лудзізму да стварэння прафсаюзаў і рабочых партый. Удзел у палітычнай барацьбе. Парыжская камуна. Сацыяльныя заваёвы рабочых у другой палове XIX ст.

Зараджэнне сацыялістычнай ідэалогіі. Узнікненне марксізму. Утварэнне сацыялістычных партый. I і II Інтэрнацыяналы. Еўрапейская сацыял-дэмакратыя на пачатку першай сусветнай вайны.

Рэлігія і рэлігійнае жыццё. Рэлігійная карта Еўропы ў XIX ст. Еўропа каталіцкая і Еўропа праваслаўная. Адносіны паміж рэлігіяй і дзяржавай. Канфрантацыя паміж рэлігіяй і навукай. Узмацненне антыклерыкалізму, распаўсюджанне атэізму. Прыстасаванне каталіцкай царквы да новых умоў. Энцыкліка "Рэрум наварум" папы Льва XIII (1891 г.).

Еўрапейская культура. Важнейшыя праявы духоўнай і матэрыяльнай культуры. Развіццё навукі і тэхнікі. Асноўныя плыні культурнага жыцця: рамантызм, рэалізм, сімвалізм. Літаратура, мастацтва і архітэктура. Перамены ў складзе жыцця еўрапейскага грамадства. Прыкметы заняпаду духоўнай культуры.

Сістэма ваенна-палітычных блокаў і саюзаў у другой палове XIX – пачатку XX ст. Усходняя вайна 1853-1856 гг. і крах Венскай сістэмы міжнародных адносін. На шляху да Траістага Саюза (1882 г.). Зближэнне Расіі і Францыі (1891-1893 гг.). Утварэнне Антанты. Абвастрэнне супярэчнасцей паміж вялікімі дзяржавамі ў пачатку XX ст.

Т э м а 2. Расія: ад манархіі феадальнай да буржуазнай рэспублікі (6 г)

Агульнае і адметнае ў эканамічным развіцці Расіі. Расія – састаўная частка сусветнага супольніцтва. Змена феадалізму капіталізмам – асноўны змест сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны. Расія – "даганяючая" мадэль развіцця эканомікі. Галоўныя перашкоды на шляху мадэрнізацыі краіны. Эканамічнае развіццё пасля адмены прыгоннага права. Цыклічнасць развіцця эканомікі. Асаблівасці расійскага імперыялізму і эканоміка Расіі да пачатку 1914 г.

На шляху станаўлення грамадзянскага грамадства. Асаблівасці расійскага абсалютызму. Саслоўі, іх прывілегіі, правы, абавязкі. Прыгонніцкі гнёт. Сацыяльная палітыка самадзяржаўя. Канстытуцыйныя праекты першай чвэрці XIX ст. Непазбежнасць рэформаў. Вызваленне сялян.

Рэформы 60-70 гг. – пачатак грамадзянскага разняволення. Паступовая адмова ад ідэй канстытуцыяналізму. Канстытуцыйныя патрабаванні ў праграмах рускіх палітычных партый.

Буржуазныя рэвалюцыі і рэформы ў пачатку XX ст. Маніфест 17 кастрычніка 1905 г. Першы расійскі парламент. Ад Дзяржаўнай думы да Устаноўчага сходу.

Знешняя палітыка Расійскай імперыі. Асноўныя напрамкі расійскай знешняй палітыкі. Удзел у антынапалеонаўскіх кааліцыях і "Свяшчэнным саюзе". Расія і праблема праліваў. Саюзнікі ў Еўропе сталі ворагамі на Усходзе. Ад Парыжскага міру (1856 г.) да Лонданскай канферэнцыі (1871). Усходні крызіс. Берлінскі кангрэс. Заваяванне Сярэдняй Азіі. Удзел у блоках і саюзах на мяжы стагоддзяў.

Уклад Расіі ў сусветную культуру. Асноўныя этапы гісторыі рускай культуры. Мастацкая культура Расіі – набытак усяго чалавецтва. Рускія вучоныя – нобелеўскія лаўрэаты і члены замежных акадэмій. Сацыяльна-філасофская і рэлігійная думка Расіі. Сусветнае прызнанне рускай літаратуры. Мадэрнізм і дэкадэнства ў літаратуры і мастацтве. Рускі авангардызм. Тэатр. Балет. Узаемасувязі рускага мастацтва з мастацтвам народаў Расіі і свету.

Т э м а 3. Славянскія краіны ў барацьбе за нацыянальнае вызваленне (2 г)

Славянскае пытанне ў XIX стагоддзі. Палітычнае становішча славянскіх народаў у пачатку XIX ст. Польскія, беларускія і ўкраінскія землі ў складзе Расійскай імперыі. Польскія, чэшскія і славацкія землі ў складзе імперыі Габсбургаў. Балгарыя і паўднёваславянскія землі пад уладай Турцыі. Расія і славянскае пытанне. Руска-турэцкая вайна і вызваленне Балгарыі. Утварэнне славянскіх дзяржаў.

Славянскія краіны ў канцы XIX – пачатку XX ст. Балгарскае царства. Балканскі саюз. Балканскія войны. Становішча польскіх земляў у складзе Расіі, Аўстра-Венгрыі і Германіі. Барацьба за нацыянальную самабытнасць. Чэшскія землі і Славакія ў складзе Аўстра-Венгрыі. Барацьба за нацыянальнае адраджэнне. Нацыянальны і рэлігійны склад насельніцтва паўднёваславянскіх земляў. Рух за дзяржаўную самастойнасць. Асаблівасці развіцця культуры славянскіх народаў.

Т э м а 4. ЗША і Лацінская Амерыка (2 г)

Адзін кантынент – дзве Амерыкі. Станаўленне незалежных лацінаамерыканскіх дзяржаў. Экспансія ЗША на кантыненце. Грамадзянская вайна ў ЗША і яе вынікі. Прычыны паскоранага эканамічнага росту ЗША. Прыток эмігрантаў і іх амерыканізацыя. Асаблівасці амерыканскай палітычнай сістэмы. Неўмяшальніцтва ЗША ў еўрапейскія справы да першай сусветнай вайны.

Матэрыяльныя і духоўныя імкненні амерыканцаў. Фарміраванне нацыянальных традыцый і звычаяў. Уолт Уітмен – пясняр амерыканскай дэмакратыі. Трывожныя перасцярогі. Дасягненні амерыканцаў у галіне культуры. Адукацыя і навука, літаратура і мастацтва. Адметныя рысы развіцця лацінаамерыканскай культуры.

Т э м а 5. Свет Усходу і Афрыка (7 г)

Каланіялізм на Усходзе. Пераход ад каланіяльнага гандлю да каланіяльнай экспансіі і тэрытарыяльных заваяванняў. Супраціўленне чужаземнаму ўмяшанню. Формы і метады каланіяльнай эксплуатацыі народаў Азіі і Афрыкі. Тэрытарыяльны падзел свету ў канцы XIX – пачатку XX ст.

Асноўныя цэнтры антыкаланіяльнага супраціўлення. Паўстанні на Яве, у Алжыры і Індыі пад знакам "феадальнага нацыяналізму". Англа-афганскія войны. "Опіумныя войны" і паўстанне іхэтуаней у Кітаі. Супраціўленне Эфіопіі чужаземнаму ўмяшанню. Англа-бурская вайна 1899-1902 гг.

Сялянскія паўстанні сярэдневяковага тыпу. Сялянская вайна тайпінаў у Кітаі і паўстанне бабідаў у Іране. Прычыны і перадумовы паўстанняў. Выступленне махдзістаў у Судане. Рэлігійна-ўраўняльны характар ідэалогіі паўстанцаў. Неадназначная ацэнка гэтых паўстанняў гісторыкамі.

Рэфармаванне традыцыйнага ўсходняга грамадства. Прычыны, характар і мэты рэформаў. Спробы рэформаў у Асманскай імперыі (Турцыя). Еўрапеізацыя і новаўвядзенні ў арабскіх краінах. Фарміраванне капіталістычнага ўкладу ў Індыі. Мадэрнізацыя ў Кітаі. Сацыяльныя і палітычныя вынікі рэформаў. Зараджэнне буржуазнага нацыяналізму. Змены ва ўкладзе жыцця ўсходняга грамадства.

Феномен Японіі. Рэвалюцыя Мэйдзі і яе вынікі. Асаблівасці прамысловага будаўніцтва ў апошняй чвэрці XIX ст. Запазычанне ў Еўропы. Рост нацыяналізму і мілітарызму. Пераўтварэнне Японіі ў вялікую дзяржаву на Далёкім Усходзе.

Рэвалюцыйны ўздым у пачатку XX ст. Прычыны і перадумовы рэвалюцыйнага ўздыму. Пранікненне ў краіны Усходу ліберальна-буржуазных і сацыялістычных ідэй. Утварэнне першых палітычных партый і арганізацый. Нацыянальны кангрэс у Індыі. Дзейнасць Гандзі і Сунь Ятсена. Уздым нацыянальнага руху ў Індыі. Рэвалюцыі ў Іране і Турцыі. Звяржэнне Цынскай дынастыі ў Кітаі.

Духоўнае жыццё і культура. Рэлігійная і філасофская думка. Прыстасаванне рэлігіі да новых умоў. Рэфарматарскія рухі сярод індусаў і мусульман. Аль-Афгані.

Духоўны вопыт Рамакрышны і Вівекананды ў Індыі.

Новыя павевы ў культурным жыцці. Нацыянальныя і рэлігійныя асаблівасці ў развіцці літаратуры і мастацтва (Мусульманскі свет, Паўднёва-Усходняя Азія, Далёкі Усход).

Т э м а 6. Першая сусветная вайна (1 г)

Першая сусветная вайна — рубежны перыяд у еўрапейскай гісторыі. Еўропа і свет у пачатку XX ст. Рост нацыяналізму і шавінізму. Імперыялізм. Гаварылі пра мір, а рыхтаваліся да вайны. Пачатак сусветнай трагедыі. Ход баенных дзеянняў. Новае аблічча вайны. Нарастаючае нездавальненне вайной у еўрапейскіх краінах. Антываенныя дэманстрацыі. Кастрычніцкая рэвалюцыя ў Расіі. Уступленне ў вайну ЗША і змены ў суадносінах сіл на карысць краін Антанты. Камп'енскае перамір'е і канец вайны. Якім быць міру ў Еўропе?

Паўторна-абагульняльны ўрок (1 г)

Р А З Д З Е Л II. СВЕТ У 1918-1945 ГГ. (16 Г)

Т э м а 7. Краіны Еўропы і Амерыкі паміж дзвюма сусветнымі войнамі (1918-1939 гг.) (6 г)

Версальска-Вашынгтонская сістэма міжнародных адносін і яе супярэчнасці. Новая расстаноўка сіл на міжнароднай арэне ў выніку першай сусветнай вайны. Парыжская мірная канферэнцыя. Стварэнне Лігі Нацый. Мірныя дагаворы з Германіяй і яе саюзнікамі. Вашынгтонская канферэнцыя. Супярэчлівы характар Версальска-Вашынгтонскай сістэмы.

Пасляваенны крызіс 1918-1923 гг. Пашырэнне магчымасцей шматварыянтнага і альтэрнатыўнага грамадскага развіцця ва ўмовах крызісу. Буржуазна-дэмакратычныя рэвалюцыі ў Германіі і Аўстрыі. Савецкія рэспублікі ў Баварыі, Венгрыі і Славакіі. Буржуазны рэфармізм у шэрагу краін Еўропы і Лацінскай Амерыкі. Першая "фашысцкая" хваля ў Італіі і Германіі.

Галоўныя рысы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця. Пераадоленне цяжкасцей пасляваеннага крызісу. Эканамічны ўздым 1924-1929 гг. Масавае ўкараненне передавой тэхнікі і навейшай тэхналогіі. Рост жыццёвага ўзроўню еўрапейцаў і амерыканцаў.

Сусветны эканамічны крызіс 1929-1933 гг. і яго ўплыў на краіны Захаду. Пераўтварэнне дзяржаўнага рэгулявання ў пастаянны фактар сацыяльна-эканамічнага жыцця. Умацаванне пазіцый ЗША у сусветнай капіталістычнай эканоміцы.

Фашызм: агульныя рысы і асаблівасці развіцця ў міжваенны час. Узнікненне фашызму. Сучасныя трактоўкі фашызму. Прычыны прыходу фашыстаў да ўлады. Сацыяльная база фашызму і яго характэрныя рысы: таталітарызм, нацыяналізм, правадырства. Унутраная і знешняя палітыка фашысцкіх рэжымаў. Супраціўленне фашызму. Народныя франты ў Францыі і Іспаніі.

Рабочы рух, сацыял-дэмакратыя і Камуністычны Інтэрнацыянал. Арганізацыйны раскол рабочага руху. Аднаўленне II і ўтварэнне III Камуністычнага Інтэрнацыянала. Спад рабочага руху. Уключэнне сацыял-дэмакратыі ў структуру буржуазна-дэмакратычнай дзяржаўнасці. Курс на пашырэнне дэмакратычных і сацыяльных правоў і паляпшэнне матэрыяльнага дабрабыту працоўных.

Камуністычны Інтэрнацыянал: курс на "Бальшавізацыю" камуністычных партый і ўключэнне іх у барацьбу супраць капіталізму за ўстанаўленне дыктатуры пралетарыяту. Адносіны да сацыял-дэмакратыі.

Уплыў сусветнага эканамічнага крызісу 1929-1933 гг. на рабочы рух. Рост пагрозы фашызму. Сацыял-дэмакратыя і фашызм. Палітыка "меншага зла". Абарона сістэмы буржуазнай дэмакратыі. Камінтэрн і сацыял-дэмакратыя: ад канфрантацыі да саюзу ў барацьбе з фашызмам. І. В. Сталін і Камінтэрн.

Міжнародныя адносіны ў міжваенны час. Стабілізацыя міжнародных адносін у 1924-1929 гг. План Даўэса. Лакарнская канферэнцыя. Германскае пытанне. Нармалізацыя адносін СССР з заходнімі краінамі. Пакт Брыяна-Келага. Уплыў сусветнага эканамічнага крызісу 1929-1933 гг. на міжнародныя адносіны. Нарастанне супярэчнасцей паміж буйнымі дзяржавамі. Утварэнне ачагоў вайны.

Крушэнне Версальска-Вашынгтонскай сістэмы. Пачатак агрэсіўных дзеянняў фашысцкіх дзяржаў. Агрэсія Італіі супраць Эфіопіі. Умяшанне Германіі і Італіі ў іспанскія справы. Утварэнне блока агрэсіўных дзяржаў. Аншлюс Аўстрыі.

Палітыка прымірэння заходніх краін. Мюнхенская канферэнцыя. Новыя акты агрэсіі. Расчляненне і акупацыя Чэхаславакіі. Правал спроб стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі ў Еўропе. Савецка-германскі пакт аб ненападзенні.

Навука і культура заходніх краін у міжваенны час. Развіццё навукі і тэхнікі. Поспехі прыродазнаўчых навук. Адкрыццё нейтрона, штучнай радыеактыўнасці. Дж. Чэдзвік, муж і жонка Кюры. Дасягненні ў іншых навуковых галінах. Псіхіятрыя, псіхааналіз. Э. Фрэйд.

Збліжэнне навукі з вытворчасцю, паступовая пераарыентацыя на спажывецкі тып матэрыяльнай культуры. Электрыфікацыя чыгуначнага транспарту. Народны

аўтамабіль. Развіццё грамадзянскай авіяцыі. Гукавое і каляровае кіно. Першыя крокі тэлебачання. Індустрыялізацыя вольнага часу.

Літаратура і мастацтва. Працяг традыцый рэалізму і псіхалагізму ў літаратуры (Л. Фейхтвангер, Дж. Галсуорсі, Дж. Б. Шоў, А. Маруа, А. Жыд, Л. Арагон). Творчыя пошукі і выкарыстанне новых выяўленчых форм (Ф. Кафка, Дж. Джойс). Працяг традыцый мадэрнізму ў мастацтве. Сюррэалізм. С. Далі. Архітэктура.

Тэма 8. Савецкі Саюз (5 г)

Кастрычніцкая рэвалюцыя і грамадзянская вайна ў Расіі. Расстаноўка палітычных сіл у краіне напярэдадні Кастрычніцкай рэвалюцыі. II Усерасійскі з'езд Саветаў, яго рашэнне аб уладзе. Устанаўленне дыктатуры партыі бальшавікоў. Грамадзянская вайна. "Белы" і "чырвоны" тэрор. Ацэнка грамадзянскай вайны сучаснікамі і нашчадкамі.

Утварэнне СССР і развіццё нацыянальных адносін. Альтэрнатыўныя праекты ўтварэння савецкай шматнацыянальнай дзяржавы. Ідэя "аўтанамізацыі". Вялікадзяржаўны шавінізм у нацыянальнай палітыцы. Утварэнне СССР.

Канстытуцыя 1936 г. і нацыянальнае пытанне. Нацыі і народнасці. Культура нацыянальных адносін, яе асаблівасці. Месца рускай мовы ў нацыянальнай палітыцы. Рэальная практыка савецкай улады ў адносінах да нацыянальных рэспублік.

Праблемы эканамічнага і сацыяльна-палітычнага развіцця. Ажыццяўленне Дэкрэта аб зямлі. Узнікненне ідэалогіі і практыкі ваеннага камунізму. Натуралізацыя эканамічных адносін. Сутнасць новай эканамічнай палітыкі. Індустыялізацыя і калектывізацыя. Рост абароннай магутнасці. Застой у сельскагаспадарчай вытворчасці.

Устанаўленне ўсеўладдзя Камуністычнай партыі. Саветы, прафсаюзы, іншыя грамадскія арганізацыі ў сістэме таталітарнай дзяржавы. Палітычная барацьба "у вярхах" і "на месцы". Культ асобы Сталіна. Масавыя рэпрэсіі.

Знешняя палітыка напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны. Праблема стварэння калектыўнай бяспекі. Ваенныя сутыкненні з Японіяй. Савецка-германскі пакт аб ненападзенні. Вайна з Фінляндыяй.

Асаблівасці развіцця культуры ў 20-30-х гадах. Рэвалюцыя і пралетарская культура. Трагічны лёс расійскай інтэлігенцыі. Сутнасць культурнай рэвалюцыі. Распаўсюджанне адукацыі. Новая інтэлігенцыя. Фарміраванне сістэмы ідэалагічнай забароны. Дасягненні савецкай навукі. Літаратура і мастацтва.

Тэма 9. Краіны Азіі і Афрыкі (3 г)

Сацыяльна-эканамічнае і палітычнае становішча. Узровень эканамічнага развіцця. Гаспадарчыя ўклады. Аграрнае пытанне. Асаблівасці эканамічнага развіцця краін і рэгіёнаў.

Новыя тэндэнцыі ў эканоміцы. Рост нацыянальнага капіталу. Роля замежнага капіталу. Структурныя змены ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы. Уплыў сусветных эканамічных крызісаў. Змены ў сацыяльнай структуры. Сацыяльная дыферэнцыяцыя. Рабочы клас, сялянства, прадпрымальнікі, сярэднія слаі. Роля інтэлігенцыі і арміі.

Палітычны лад і палітычная барацьба ў вядучых краінах Азіі і Афрыкі. Роля Японіі ў Азіі ў міжваенны перыяд.

Нацыянальна-вызваленчы рух. Ідэалогія нацыянальна-вызваленчага руху. Гандзізм, яго асноўныя палажэнні і прычыны ўплыву на індыйскае грамадства. Суньятсенізм як ідэалогія нацыянальнай рэвалюцыі ў Кітаі. Асаблівасці ідэалогіі і нацыянальна-патрыятычных сіл у Турцыі. Кемалізм.

Нацыяналізм, сацыялізм і іслам у вучэнні Сукарна. Ісламскі нацыяналізм. Панарабізм. Распаўсюджанне сацыялістычных ідэй. Уплыў анархізму і марксізму-ленінізму.

Дэмакратычны і рэвалюцыйны ўздым 1918-1922 гг. і яго вынікі. Нацыянальныя рэвалюцыі ў Кітаі і Турцыі. Асаблівасці нацыянальна-вызваленчага руху ў Індыі. Агульныя і адметныя рысы барацьбы народаў за нацыянальную незалежнасць у міжваенны перыяд. Стратэгія і тактыка палітычных партый. Роля народных мас. Палітыка Камінтэрна і СССР.

Развіццё навукі і культуры. Новыя з'явы і змены ў сістэме адукацыі. Барацьба за ліквідацыю непісьменнасці. Асноўныя праблемы і дасягненні ў галіне вышэйшай адукацыі. Навука і тэхніка.

Мастацкая культура. Літаратурнае і тэатральнае жыццё. Асноўныя тэндэнцыі развіцця. Напрамкі і школы. Асаблівасці літаратурнага працэсу на Усходзе. Уплыў Захаду і СССР. Выяўленчае мастацтва. Фарміраванне нацыянальных школ жывапісу. Агульныя і адметныя рысы мастацтва розных краін. Архітэктура і скульптура. Музычная культура. Школы і выканаўцы. Фарміраванне нацыянальнага кінамастацтва ў краінах Азіі і Афрыкі.

Тэма 10. Другая сусветная вайна (3 г)

Пачатак другой сусветнай вайны. Прычыны і характар вайны. Напад Германіі на Польшчу. Уступленне ў вайну Англіі, Францыі і іншых краін. "Дзіўная вайна" ў Заходняй

Еўропе. Далучэнне да СССР Заходняй Беларусі, Заходняй Украіны, прыбалтыйскіх краін, Паўночнай Букавіны і Бесарабіі. Савецка-фінская вайна.

Захоп Германіяй Даніі і Нарвегіі. Уварванне ў Галандыю, Бельгію і Францыю. Уступленне ў вайну Італіі. Капітуляцыя Францыі. Абарона Англіі. Вайна ў Афрыцы. Берлінскі пакт. Фашысцкая агрэсія на Балканах. Пачатак руху Супраціўлення ў акупіраваных краінах.

Вялікая Айчынная вайна савецкага народа. Нападзенне Германіі на СССР. Расшырэнне маштабаў другой сусветнай вайны. Бітва пад Масквой і яе значэнне. Правал "маланкавай вайны". Карэнны пералом у ходзе другой сусветнай вайны. Рашаючыя перамогі Савецкай Арміі пад Сталінградам і на Курскай дузе, саюзных войск у Афрыцы і Міжземнамор'і. Роля савецкага тылу і партызанскага руху ў барацьбе супраць захопнікаў. Пачатак распаду фашысцка-мілітарысцкага блока. Капітуляцыя Італіі. Умацаванне антыгітлераўскай кааліцыі. Тэгеранская канферэнцыя.

Разгром агрэсіўнага блока. Адкрыццё другога фронту ў Еўропе. Вызваленне СССР саюзнікамі ў 1944-1945 гг. ад акупантаў еўрапейскіх краін. Крымская канферэнцыя. Заснаванне ААН.

Разгром фашысцкай Германіі і яе безагаворачная капітуляцыя. Патсдамская канферэнцыя. Уступленне СССР у вайну з Японіяй. Капітуляцыя Японіі. Вынікі і ўрокі другой сусветнай вайны.

Сусветна-гістарычнае значэнне перамогі Савецкага Саюза ў Вялікай Айчыннай вайне.

Паўторна-абагульняльны ўрок (1 г)

РАЗДЗЕЛ III. КРАІНЫ СВЕТУ Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XX СТ. (24 Г)

Т э м а 11. Краіны Захаду пасля другой сусветнай вайны (7 г)

Асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця. Перыяды эканамічнага развіцця: аднаўленне, адносная стабілізацыя развіцця, запавольванне тэмпаў і новы ўздым эканомікі ў 80-я гады. Сусветныя эканамічныя крызісы і іх вынікі.

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя і яе роля ў паскарэнні сацыяльна-эканамічнага развіцця. Фарміраванне ваеннапрамысловага комплексу. Тэхналагічнае пераасnашчэнне вытворчасці. Структурная перабудова эканомікі, бурнае развіццё яе новых галін. Стварэнне асноў эканомікі будучага XXI ст. развітымі краінамі. Пачатак і развіццё інтэграцыі ў краінах Заходняй Еўропы і Паўночнай Амерыкі. Народы "вялікай сямёркі".

Навукова-тэхнічная рэвалюцыя і змены ў сацыяльнай структуры. Сярэдні клас. Рост агульнаадукацыйнай і прафесіянальнай падрыхтоўкі насельніцтва. Размыванне мяжы паміж разумовай і фізічнай працай. Паляпшэнне ўмоў працы. Развіццё нематэрыяльнай сферы вытворчасці. Рост дабрабыту насельніцтва. Народны капіталізм. Канцэпцыя сацыяльнага партнёрства. Праблемы сацыяльнага развіцця і беспрацоўе, узровень беднасці, СНІД, наркаманія. Экалагічныя праблемы.

Удасканаленне буржуазнай дэмакратыі. Крах таталітарызму ў Грэцыі, Партугаліі, Італіі. Неакансерватыўная хваля ў палітыцы заходніх краін у 80-я гады.

Міжнародныя грамадскія рухі. Асноўныя тэндэнцыі развіцця міжнароднага камуністычнага руху. Размыванне сацыяльнай базы кампартый. Еўракамунізм. Крах "рэальнага сацыялізму" і міжнароднага камуністычнага руху.

Сацыялісты і сацыял-дэмакраты. Стварэнне Сацыялістычнага Інтэрнацыяналу. Курс на рэформы, дэмакратычны сацыялізм, умацаванне парламенцкай дэмакратыі. Уплыў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі на тактыку і стратэгію сацыял-дэмакратыі.

Прафсаюзны рух. Плыні ў прафсаюзным руху. Сусветная федэрацыя прафсаюзаў. Міжнародная канфедэрацыя свабодных прафсаюзаў. Сусветная канфедэрацыя працы. Галоўныя напрамкі дзейнасці прафсаюзаў. Іншыя масавыя грамадскія рухі: экалагічны, антываенны, маладзёжны і інш.

Міжнародныя адносіны пасля другой сусветнай вайны. Праблемы мірнага ўрэгулявання ў Еўропе. Пачатак "халоднай вайны". Фарміраванне "двухполюснай" сістэмы міжнародных адносін. Стварэнне НАТО і Арганізацыі Варшаўскага дагавора (АВД). Сапернiцтва на міжнароднай арэне паміж СССР і ЗША. Карыбскі крызіс. Агрэсія ЗША у Індакітаі. Вайна на Блізкім Усходзе.

Разрадка міжнароднай напружанасці. Дасягненне ваенна-стратэгічнага парытэту паміж СССР і ЗША. Нарада па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе.

Новы віток "халоднай вайны" ў канцы 70-х – першай палове 80-х гадоў. Узмацненне гонкі ўзбраенняў і пагрозы міру ва ўсім свеце. Неабходнасць выйсця з тупіка. Новае палітычнае мысленне ў СССР. Перамены ў савецка-амерыканскіх адносінах. Канец "халоднай вайны".

Урэгуляванне знешніх аспектаў германскай еднасці. Парыжская хартыя для новай Еўропы. Роспуск Савета эканамічнай узаемадапамогі (СЭУ) і АВД. Распад СССР і яго ўплыў на міжнароднае супольніцтва.

Развіццё навукі і культуры ў краінах Захаду ў другой палове XX ст. Развіццё навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

Адкрыццё і мірнае выкарыстанне атамнай энергіі, асваенне блізкага космасу. Паяўленне і выкарыстанне новай тэхналогіі: камп'ютэры, лазеры, робаты, альтэрнатыўныя крыніцы энергіі, спадарожніцкая сувязь, біятэхналогія, кампазітныя матэрыялы, дасягненні ў медыцыне. Пераўтварэнне навукі ў непасрэдную вытворчую сілу. Сацыяльныя вынікі НТР.

Масавая культура. Сродкі масавай камунікацыі і іх уплыў на культуру. Стварэнне культа "зорак" – пісьменнікаў, мастакоў, музыкантаў, акцёраў.

Мастацкая культура. Крытычны рэалізм і неарэалізм. Новыя напрамкі ў мастацтве. Філасофія экзістэнцыялізму і мастацтва абсурду. Распаўсюджванне гіперрэалізму ў жывапісе.

Т э м а 12. Савецкі Саюз (1945-1991 гг) (3 г)

Тэндэнцыі і супярэчнасці сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця. Надзеі і спадзяванні ў савецкім грамадстве. Аднаўленне гаспадаркі: поспехі і дыспрапорцыі. Рэформы 50-60-х гадоў. Курс на НТР. Прычыны запаволеных тэмпаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця. Спробы паскарэння НТР. Каманднa-адміністрацыйная эканоміка. Складванне і дзеянне механізму тармажэння. Узмацненне ўлады партыйна-дзяржаўнай бюракратыі. Асноўныя напрамкі знешнепалітычнай дзейнасці. Дасягненні і пралікі.

Навука і культура. Асаблівасці і праблемы развіцця культуры. Савецкая атамная праграма. Навука і космас. Дасягненні савецкай навукі і яе ўклад у развіццё сусветнай цывілізацыі. Літаратура, мастацтва і музыка. Дысідэнцкі рух і культура "самвыдата". Ажыўленне духоўнага жыцця. Адраджэнне культурна-нацыянальных традыцый. Ідэалы і каштоўнасці савецкага грамадства.

Распад СССР. Паглыбленне эканамічнага крызісу. Распаўсюджанне апазіцыйнага настрою. Правалы ў знешняй палітыцы. Адставанне ад краін Захаду. Перабудова: яе сутнасць і мэты. Цяжкасці і супярэчнасці перабудовы. Крах ідэалогіі і палітыкі КПСС. Нацыянальныя канфлікты (Нагорны Карабах, Малдова, Таджыкістан, Грузія, рэспублікі Балтыі).

Распад СССР як унітарнай дзяржавы і ўтварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя працэсы ў Расійскай Федэрацыі.

Т э м а 13. Краіны Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропы (3 г)

Праблемы выбару шляхоў развіцця. Успрыманне савецкай мадэлі сацыялізму. Будаўніцтва асноў сацыялізму:

фарсіраваная індустрыялізацыя, паскоранае каапераванне сельскай гаспадаркі, культурная рэвалюцыя. "Самакіраўніцкі сацыялізм" у Югаславіі.

Утварэнне СЭУ. АВД.

Крызіс савецкай мадэлі сацыялізму. Народныя паўстанні 50-х гадоў у ГДР, Польшчы і Венгрыі. Спробы рэформаў. "Пражская вясна" 1968 г. у ЧССР. Крызіс 1968-1970 гг. у Польшчы. Супярэчлівы характар будаўніцтва "развітога сацыялізму".

Народныя рэвалюцыі канца 80-х гадоў. Паглыбленне крызісу таталітарных рэжымаў у 70-80-я гады. Фарміраванне новых палітычных сістэм. Пераход да рынкавай эканомікі. Цяжкасці паслярэвалюцыйнага развіцця. Распад Югаславіі, Чэхаславакіі. Аб'яднанне Германіі. Роспуск СЭУ і АВД. Пошукі новых напрамкаў знешнепалітычнага развіцця.

Т э м а 14. Краіны Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі (6 г)

Нацыянальна-вызваленчыя рэвалюцыі і дэкаланізацыя. Тыпалогія нацыянальна-вызваленчых рэвалюцый. Агульныя і адметныя рысы антыімперыялістычных рэвалюцый у краінах Азіі і Афрыкі. Распад каланіяльнай сістэмы. Утварэнне незалежных дзяржаў і іх роля ў сённяшнім свеце. Палітыка СССР і Захаду. Неакаланіялізм.

Ідэалагічныя дактрыны і плыні. Кансерватыўныя дактрыны грамадскага развіцця. Роля рэлігій і традыцыйных каштоўнасцей. Узрастанне ўплыву іслама на грамадска-палітычнае жыццё. Ісламскі фундаменталізм. Кансерватыўныя ідэі ў Японіі, Пакістане і іншых краінах.

Ліберальна-дэмакратычныя ідэі. Уплыў лібералізму і дэмакратычных ідэй Захаду. Тэорыі "трэцяга шляху" развіцця. Сацыялістычныя ідэі. Сацыялізм і рэлігія. Канцэпцыі "нацыянальнага сацыялізму". Таталітарныя канцэпцыі сацыялізму (мааізм, кімерсенізм і інш.).

Палітычнае развіццё краін Азіі і Афрыкі пасля заваёвы незалежнасці. Агульныя і адметныя рысы дзяржаўнага ладу. Дэмакратычныя, аўтарытарныя і таталітарныя палітычныя рэжымы. Рэфармаванне палітычных сістэм. Партыйна-палітычная структура. Роля арміі. Фарміраванне і крах рэжымаў "сацыялістычнай арыентацыі". Усталяванне ваенна-бюракратычнай дыктатуры ў шэрагу краін Азіі і Афрыкі. Асноўныя тэндэнцыі ўнутранай і знешняй палітыкі.

Сацыяльна-эканамічнае становішча. Праблемы эканамічнага развіцця. Адсталасць і неабходнасць структурнай перабудовы эканомікі. Сацыяльная структура. Новыя сацыяльныя групы і слаі. Традыцыйныя і сучасныя

структуры грамадства. Навукова-тэхнічны прагрэс. Міграцыя працоўнай сілы. Асноўныя эканамічныя рэгіёны. Роля Японіі. Новыя індустрыяльныя краіны. Барацьба за новы сусветны эканамічны парадак. Праблема запазычанасці краінам Захаду і Расіі.

Культура краін Азіі і Афрыкі. Сучасныя сістэмы адукацыі і навукі. Мастацкая культура. Асноўныя напрамкі і школы. Праблемы нацыянальна-вызваленчай барацьбы і нацыянальнага адраджэння ў літаратуры. Выяўленчае мастацтва. Новыя тэндэнцыі і змены. Уплыў урбанізацыі і НТР на светаўспрыманне людзей і спосаб жыцця. Спрашчэнне традыцыйных абрадаў. Сучасны шлюб і сям'я. Савецкія нацыянальныя святы. Новыя віды адпачынку.

Лацінаамерыканскі свет. Асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця. Праблемы пераадолення эканамічнай адсталасці. Знешняя запазычанасць. Уплыў НТР на Лацінскую Амерыку: мадэрнізацыя, структурная перабудова, сацыяльныя змены. Асаблівасці развіцця лацінаамерыканскай культуры.

Дыктатарскія рэжымы і іх роля ў развіцці шэрага краін кантынента. Пераход да буржуазнай дэмакратыі. Негатыўныя вынікі развіцця асобных краін на шляху сацыялізму ЗША і Лацінская Амерыка.

Заключэнне (1 г)

Свет на парозе XXI ст. Эканамічны рост без абмежаванняў. Інтэграцыйныя працэсы. Імкненні да стварэння адзінай сусветнай гаспадаркі. Неабходнасць абмежавання росту вытворчасці і патрэбнасцей.

Становішча Злучаных Штатаў у свеце. Перавага ЗША у параўнанні з іншымі краінамі. Творчы патэнцыял гэтай краіны. Адыход ад канцэпцыі дзяржавы ўсеагульнага дабрабыту. Сцвярджэнне "новага сусветнага парадку" ў свеце. Небяспечныя праявы знешнепалітычнай дзейнасці ЗША.

Праяўленне універсальнага ладу жыцця. Роля гандлю і тэлебачання ў яго ўсталяванні. Узрастанне сусветнай ролі англійскай мовы. Культурны імперыялізм. Занядад традыцыйных рэлігій. Узнікненне новых рэлігійных напрамкаў, фундаменталізм і мадэрнізм. Неабходнасць звароту да духоўнасці.

АГУЛЬНАГІСТАРЫЧНЫЯ ВЕДЫ (ПАНЯЦЦІ, ПРАБЛЕМЫ, ІДЭІ)

Асноўны змест і перыядызацыя сусветнай гісторыі XIX-XX стст. Нераўнамернасць гістарычнага развіцця розных краін і рэгіёнаў. Прамысловая рэвалюцыя XIX ст. і яе сацыяльныя вынікі. Фарміраванне індустрыяльнага грамадства ў Еўропе і Паўночнай Амерыцы. Манапалістычны капіталізм. Пачатак мадэрнізацыі ў шэрагу краін Азіі і Афрыкі.

Галоўныя тэндэнцыі сацыяльна-палітычнага жыцця. Станаўленне нацый і дзяржаўнасці ў XIX ст. Буржуазныя рэвалюцыі і ўсталяванне дэмакратычных інстытутаў. Формы сацыяльнай барацьбы. Імперыялізм і каланіяльная палітыка еўрапейскіх дзяржаў. Этапы нацыянальна-вызваленчага руху. Распад каланіяльных імперый у Лацінскай Амерыцы. Феномен Японіі. Рэвалюцыйны ўздым у пачатку XX ст. у Расіі, краінах Азіі і Афрыкі.

Развіццё грамадска-палітычнай думкі: лібералізм, кансерватызм, марксізм. Рэлігія і рэлігійнае жыццё. Распаўсюджанне атэізму. Прыстасаванне хрысціянства і ўсходніх рэлігій да новых умоў.

Важнейшыя дасягненні сусветнай культуры XIX ст. Развіццё навукі і тэхнічны прагрэс. Перамены ў ладзе жыцця еўрапейскага грамадства. Прыкметы заняпаду духоўнай культуры.

Вайна 1914-1918 гг. як рубежны перыяд сусветнай гісторыі. Яе сацыяльныя і палітычныя вынікі. Перамены на палітычнай карце Еўропы. Узнікненне новых нацыянальных дзяржаў. Уздзеянне Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Расіі на ход сусветнага развіцця. Уздым нацыянальнага вызваленчага руху. Асаблівасці рэвалюцыйнага і эвалюцыйнага развіцця розных краін у 20-30-я гады. Характарыстыка таталітарных рэжымаў. Ідэалогія і практыка фашызму. Супрацьстаянне паміж Захадам і Савецкім Саюзам. Праблемы "вайны і міру" ў міжваенны перыяд.

Прычыны і характар другой сусветнай вайны. Сусветна-гістарычнае значэнне перамогі Савецкага Саюза ў Вялікай Айчыннай вайне. Роля антыгітлераўскай кааліцыі ў барацьбе супраць фашызму. Гераічныя і трагічныя ўрокі другой сусветнай вайны.

Змены на палітычнай карце свету ў другой палове XX ст. Асноўныя рысы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця краін з рознымі грамадска-палітычнымі сістэмамі. Навукова-тэхнічная рэвалюцыя і яе вынікі. Крушэнне каланіяльнай сістэмы. Праблема выбару шляхоў развіцця краінамі Азіі і Афрыкі. Глыбокія змены ў традыцыйным грамадстве. Крызісныя і распад сацыялістычнай сістэмы.

Глабальныя праблемы чалавецтва. Асаблівасці іх праяўлення.

Праблема "вайны і міру" ў другой палове XX ст. Неабходнасць адыходу ад канцэпцыі неабмежаванага эканамічнага росту. Інтэграцыйныя працэсы і імкненне да стварэння адзінай сусветнай гаспадаркі. Небяспечныя праявы нацыянальнай і этнарэлігійнай варожасці. Узнікненне рэлігійнага фундаменталізму. Развіццё сусветнай культуры. Крызісныя праявы ў духоўным жыцці чалавецтва.

XI КЛАС

34 г (у тым ліку 3 г – рэзервовы час)

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ. КАНЕЦ XVIII-XX СТ.

Уводзіны (1 г). Перыядызацыя Айчыннай гісторыі канца XVIII-XX ст. Структура дапаможніка. Асноўныя крыніцы і даследаванні. Гістарыяграфічныя канцэпцыі. Айчынная гісторыя ў кантэксце еўрапейскай і сусветнай гісторыі.

РАЗДЗЕЛ I. НА ЗЫХОДЗЕ ПРЫГОННІЦКАЙ ЭПОХІ (КАНЕЦ XVIII – 50-Я ГАДЫ XIX СТ.) (7 г)

Паўторна-ўводная тэма. Свет і Беларусь у першы перыяд Новага часу (1 г)

Шляхі пераходу ад феадальнага да буржуазнага грамадства. Ідэі асветнікаў і іх рэалізацыя ў Канстытуцыях ЗША і Францыі. Уплыў Асветніцтва ў Рэчы Паспалітай і Расіі. Далучэнне Беларусі да Расійскай імперыі. Ацэнка гэтай падзеі ў гістарыяграфіі.

Тэма 1. Палітычнае становішча Беларусі (2 г)

Змены ў палітычным становішчы насельніцтва беларускіх зямель. Тэрытарыяльна-адміністрацыйныя падзелы. Органы мясцовага дзяржаўнага кіравання. Сістэма кіравання ў гарадах. Сацыяльная і канфесійная палітыка царызму. Падаткі і павіннасці. Напалеонаўскія войны пачатку XIX ст. і лёс Беларусі. Страты Беларусі. Узмацненне рэакцыі пасля Венскага кангрэса.

Рэвалюцыйны і нацыянальна-вызваленчы рух. Галоўныя моманты ў развіцці рэвалюцыйнай і нацыянальна-вызваленчай барацьбы ў краінах Заходняй і Цэнтральна-Усходняй Еўропы ў першай палове XIX ст. Рэвалюцыі пачатку 30-х і канца 40-х гадоў. Нацыянальна-вызваленчы рух славянскіх народаў. Польскія і расійскія дваранскія рэвалюцыянеры ў Беларусі. Паўстанне 1830-1831 гг. Водгукі ў Еўропе. Зараджэнне беларускага нацыянальна-культурнага руху. Асаблівасці вызваленчай барацьбы ў Беларусі.

Тэма 2. Сацыяльна-эканамічныя адносіны. Народная гаспадарка (2 г)

Сельская гаспадарка. Памешчыкі і сяляне. Шляхі і формы развіцця сельскай гаспадаркі ў краінах Захаду і Цэнтральна-Усходняй Еўропы ў першай палове XIX ст. Развіццё памешчыцкай гаспадаркі ў Беларусі. Землекарыстанне і павіннасці сялян. Узмацненне феадальна-прыгонніцкага ўціску. Паўперызацыя сялян. Барацьба сялян супраць прыгонніцкага ўціску. Крызіс феадальна-прыгонніцкіх адносін.

Прамысловасць. Шляхі зносін. Гандаль. Гарады. Дасягненні прамысловай рэвалюцыі ў краінах Захаду. Вотчынная і гарадская прамысловаць у Беларусі. Шляхі зносін і гандаль. Зараджэнне капіталістычных адносін. Колькасць, саслоўны і канфесійны склад, павіннасці гарадскога насельніцтва. Сацыяльна-эканамічны ўзровень Беларусі на фоне краін Еўропы.

Тэма 3. Культура Беларусі (2 г)

Асвета і навука. Важнейшыя дасягненні ў развіцці народнай адукацыі, навукі і тэхнікі ў краінах Захаду і ў Цэнтральна-Усходняй Еўропе. Славяназнаўства і нацыянальна-культурнае адраджэнне славянскіх народаў. Стан адукацыі ў Беларусі. Вышэйшыя навучальныя ўстановы. Друк. Бібліятэкі. Развіццё беларусістыкі.

Фальклор. Літаратура і мастацтва. Віды і жанры фальклору, абрады, звычаі, лад жыцця і нормы народнай маралі беларусаў. Звесткі пра побыт і народную культуру мясцовага яўрэйскага і татарскага насельніцтва. Польскамоўная "краёвая" літаратура. Станаўленне беларускай літаратуры і літаратурнай (нацыянальнай) мовы. Тэатр, музыка, выяўленчае мастацтва, архітэктура.

Наш край у канцы XVIII – 50-я гады XIX ст.

РАЗДЗЕЛ II. ПЕРАХОД ДА РЫНКАВАЙ ГАСПАДАРКІ. БАРАЦЬБА ЗА ДЭМАКРАТЫЮ І НАЦЫЯНАЛЬНАЕ АДРАДЖЭННЕ (60-Я ГАДЫ XIX СТ. – 1917 Г.) (8 г)

Тэма 4. Развіццё капіталізму і фарміраванне класаў буржуазнага грамадства (3 г)

Асаблівасці буржуазных рэформаў у Беларусі. Змены ў дзяржаўна-палітычным ладзе ў краінах Захаду ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Сацыяльныя заваёвы працоўных. Вынікі буржуазных рэформаў і контррэформаў 60–90-х гадоў у Беларусі. Выключныя законы ў дачыненні да палякаў, яўрэяў, беларусаў-каталікоў.

Палітычныя рэформы, выкліканыя рэвалюцыяй 1905-1907 гг. Аграрная і земская рэформы. Барацьба з беларускім нацыянальным рухам. Дыктатура ваеншчыны ў час першай сусветнай вайны.

Спецыялізацыя сельскай гаспадаркі. "Прускі" і "амерыканскі" шляхі развіцця капіталізму ў сельскай гаспадарцы. Станаўленне прадпрымальніцкай памешчыцкай гаспадаркі капіталістычнага тыпу ў Беларусі. Фарміраванне аграрнай буржуазіі. Уплыў сусветнага аграрнага крызіса на спецыялізацыю сельскай гаспадаркі Беларусі. Феадальна-прыгонніцкія перажыткі. Эканамічныя вынікі сталыпінскай рэформы. Паскарэнне класавага расслаення

сялянства. Стан сельскай гаспадаркі Беларусі ў час першай сусветнай вайны.

Прамысловая рэвалюцыя. Урбанізацыя. Дасягненні прамысловай рэвалюцыі на Захадзе ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Асаблівасці пераходу ад ручной да машыннай вытворчасці ў прамысловасці Беларусі. Развіццё транспарту. Асноўныя напрамкі гандлёвых сувязяў. Прамысловасць, транспарт і гандаль Беларусі ў час першай сусветнай вайны. Рост гарадоў. Фарміраванне класаў буржуазнага грамадства. Спецыфіка рассялення, занятка ў і сацыяльнай структуры беларускага, рускага, польскага і яўрэйскага насельніцтва.

Т э м а 5. Грамадска-палітычны рух (3 г)

Вызваленчая барацьба ў 60-я гады XIX ст. – першыя гады XX ст. Рабочы, сацыялістычны і нацыянальна-вызваленчы рухі ў краінах Захаду і Цэнтральна-Усходняй Еўропы ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Паўстанне 1863-1864 гг. у Польшчы, Літве і на Беларусі. Рух салідарнасці з паўстаннем у іншых краінах. Гісторыкі аб паўстанні. Характар, дынаміка і формы сялянскага і рабочага руху. Народніцкія і сацыял-дэмакратычныя арганізацыі. Ідэйна-арганізацыйнае самавызначэнне беларускага нацыянальнага руху. Польскі і яўрэйскі нацыянальныя рухі ў Беларусі.

Грамадска-палітычная барацьба ў 1905-1914 гг. Тры лагеры ў палітычнай барацьбе. Іх класавы і партыйны склад, праграмы і мэты. Дынаміка і формы вызваленчага руху ў перыяд рэвалюцыі 1905-1907 гг. Вядучая роля рабочых. Парламенцкая барацьба. Нацыянальныя рухі. Значэнне рэвалюцыі.

Становішча ў дэмакратычным лагеры пасля Трэцячэрвеньскага дзяржаўнага перавароту. Дзейнасць "западнороссов". Беларускі нацыянальна-культурны рух. Важнейшыя асаблівасці вызваленчага руху ў Беларусі ў канцы XIX – пачатку XX ст.

Становішча ў Беларусі ў гады першай сусветнай вайны. Уплыў першай сусветнай вайны на сацыяльна-эканамічнае і палітычнае становішча ў краінах Еўропы. Паражэнні расійскага войска ў кампаніі 1915 г. Захоп немцамі Заходняй Беларусі. Рэквізіцыі. Ваенныя павіннасці. Харчовы крызіс. Рост антываенных і антыўрадавых настрояў. Рабочы і сялянскі рух. Пачатак разлажэння ў войску.

Лютаўская рэвалюцыя. Усталяванне двоеўладдзя. Пазіцыі Часовага ўрада, галоўных палітычных партый і плыняў па пытаннях аб вайне і міры, харчовым, аграрным

і нацыянальным. Палярызацыя грамадска-палітычных сіл. Курс бальшавікоў-ленінцаў на сацыялістычную рэвалюцыю. Уздым беларускага нацыянальнага руху ў Заходняй і Усходняй Беларусі. Пытанне аб дзяржаўнасці Беларусі.

Т э м а 6. Культура Беларусі ў 60-х гадах XIX – пачатку XX ст. (2 г)

Народная адукацыя. Навука. Друк. Асноўныя дасягненні і тэндэнцыі ў развіцці еўрапейскай культуры ў другой палове XIX – пачатку XX ст. Змены ў сістэме народнай адукацыі ў Беларусі. Гістарычныя, этнаграфічныя, мовазнаўчыя і краязнаўчыя даследаванні. Публікацыі беларускага фальклору і гістарычных крыніц. Развіццё перыядычнага і кніжнага друку. Грамадская думка.

Літаратура. Тэатр. Выяўленчае мастацтва і архітэктура. Уплыў расійскай, польскай і ўкраінскай літаратуры і тэатральнай культуры ў Беларусі. Развіццё беларускай літаратуры і мовы. Станаўленне нацыянальнага прафесійнага тэатра. Выяўленчае мастацтва. Выдатныя помнікі архітэктуры Беларусі другой паловы XIX – пачатку XX ст. З'яўленне фота- і кінамастацтва. Водгукі на беларускае адраджэнне ў славянскіх і іншых краінах.

Наш край у 60-я гады XIX ст. – 1917 г.

Паўторна-абагульняльны ўрок

РАЗДЗЕЛ III. БЕЛАРУСЬ 1917-1945 ГГ. (8 г)

Т э м а 7. Кастрычніцкая рэвалюцыя і грамадзянская вайна на Беларусі. Утварэнне БССР (2 г)

Сацыяльна-эканамічнае і палітычнае становішча ў краінах Антанты і Траістага саюза ў другой палове 1917 г. Абвастрэнне сацыяльна-эканамічнага і палітычнага крызіса ў Расіі. Кастрычніцкая рэвалюцыя. Усталяванне савецка-бальшавіцкай улады ў Беларусі. Паварот ад дэмакратыі да аднапартыйнай бальшавіцкай дыктатуры. Ваенны камунізм. Разгортванне грамадзянскай вайны.

Станаўленне незалежных дзяржаў у Польшчы, Прыбалтыцы і на Украіне. Іх пазіцыі па беларускім пытанні. Усебеларускі кангрэс і яго вынікі. Брэсцкі мір і Беларусь. Абвяшчэнне БНР і дзейнасць яе ўрада. Пазіцыі бальшавікоў па беларускім пытанні.

Адступленне германскіх войск з Беларусі. Беларускае пытанне ў час афармлення Версальскай сістэмы. Абвяшчэнне БССР і Літоўска-Беларускай ССР. Барацьба з польскай інтэрвенцыяй. Раскол Рады БНР. Аднаўленне БССР. Антысавецкія паўстанні. Рыжскі мірны дагавор Расіі з Польшчай. Падзел Беларусі. Беларуская эміграцыя.

Вынікі і цана барацьбы. Адметныя рысы масавай грамадзянскай свядомасці таго часу.

Т э м а 8. Савецкая Беларусь у 20 – 30-я гады (2 г)

Тэрыторыя і насельніцтва БССР у пачатку 20-х гадоў. Нацыянальныя меншасці. Пераход да нэпа. Статус БССР у складзе СССР. Вяртанне БССР часткі ўсходнебеларускіх земляў. Палітыка беларусізацыі. Здабыткі нацыянальна-культурнага развіцця ў 20-я гады. Згортванне нэпа. Індустрыялізацыя за кошт сялянства.

Устанаўленне адзінай дзяржаўнай уласнасці на сродкі вытворчасці. Размеркавальная сістэма. Вынікі калектывізацыі. Масавыя рэпрэсіі супраць інтэлігенцыі, сялянства, рабочых і вайскоўцаў. Трагічны лёс рээмігрантаў.

Адукацыя, навука, літаратура і мастацтва ў 30-я гады. Ваяўнічы атэізм. Насаджэнне "пралетарскай", "сацыялістычнай" культуры і маралі. Побыт працоўных у вёсцы і ў горадзе. Тыповыя рысы масавай свядомасці. Параўнанне з асноўнымі тэндэнцыямі ў развіцці культуры дэмакратычных і таталітарных дзяржаў Заходняй і Цэнтральна-Усходняй Еўропы.

Т э м а 9. Заходняя Беларусь пад уладай Польшчы (2 г)

Сацыяльна-эканамічнае становішча ў краінах Заходняй і Цэнтральнай Еўропы ў 20-я гады. Узмацненне тэндэнцыі да ўсталявання таталітарных рэжымаў. Канстытуцыя адноўленай Польшчы.

Заходняя Беларусь у складзе Польшчы: тэрыторыя, насельніцтва, тэрытарыяльна-адміністрацыйны падзел, органы кіравання. Каланіяльная палітыка польскіх улад. Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Становішча сялян і рабочых. Нацыянальна-культурны ўціск. Міграцыя беларусаў у краіны Захаду.

Нацыянальна-вызваленчы, сялянскі і рабочы рух. Беларускія паслы ў польскім сейме. Палітычныя партыі і арганізацыі. Беларуская сялянска-работніцкая грамада (БСРГ) і КПЗБ. Уплыў Камінтэрна на развіццё вызваленчага руху. Рэпрэсіі ў канцы 20-х і ў 30-я гады.

Заходнебеларуская культура ў 20-30-я гады. Школы, друк, літаратура і мастацтва. Гістарычныя і этнаграфічныя даследаванні. Народная культура. Быт і звычаі. Фальклор. Роля праваслаўнай царквы і каталіцкага касцёла. Уплыў савецкай, польскай і сусветнай культуры. Менталітэт заходнебеларускага насельніцтва.

Т э м а 10. Беларусь у гады другой сусветнай і Вялікай Айчыннай вайны (3 г)

Абвастрэнне супярэчнасцей паміж еўрапейскімі краінамі ў канцы 30-х гадоў. Савецка-германскі дагавор 1939 г. і пачатак другой сусветнай вайны. Уступленне Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. Аб'яднанне беларускага народа ў складзе БССР. Усталяванне савецкай сістэмы ўлады і перабудова эканомікі. Змены ў становішчы насельніцтва. Палітыка ў галіне адукацыі і культуры. Палітычныя рэпрэсіі. Перадача Віленскага краю Літве.

Беларусь напярэдадні нападу гітлераўскай Германіі. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Планы фашыстаў у дачыненні да Беларусі. Захоп Беларусі гітлераўскімі войскамі. Устанаўленне фашысцкага акупацыйнага рэжыму. Тэрытарыяльна-адміністрацыйны падзел Беларусі. Органы мясцовай улады. Палітыка акупантаў. Дзейнасць калабарантаў. Масавае вынішчэнне насельніцтва. Яўрэйскія гета.

Партызанскі рух і падпольная барацьба. Роля КПСС, КПБ. Дапамога савецкага тылу. Узаемаадносіны партызан і насельніцтва. Арганізацыйная структура савецкага партызанскага руху, яго размах і асаблівасці ў Заходняй Беларусі. Польскі партызанскі рух у Заходняй Беларусі (Армія Краёва), яго мэты і тактыка. Вызваленне Беларусі ад фашысцкіх акупантаў. Страты Беларусі ў другой сусветнай вайне. Чарговая хваля эміграцыі.

Наш край ў 1917-1945 гг.

Паўторна-абагульняльны ўрок

Р А З Д З Е Л IV. БЕЛАРУСЬ ПАСЛЯ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ (7 Г)

Т э м а 11. Сацыяльна-эканамічнае развіццё (2 г)

Народная гаспадарка Беларусі ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе. Шляхі і метады аднаўлення эканомікі ў пасляваенныя гады ў краінах Заходняй і Цэнтральнай Еўропы і ў СССР. Ваенныя разбурэнні ў рэспубліцы і іх пераадоленне. Аднаўленне калгасна-саўгаснай сістэмы. Курс на апераджальны рост у рэспубліцы цяжкай прамысловасці. Спробы ўздыму сельскай гаспадаркі. Завяршэнне сацыялістычных пераўтварэнняў у Заходняй Беларусі. Становішча працоўных горада і вёскі.

Уплыў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі на развіццё эканомікі Беларусі. Асноўныя напрамкі і галоўныя сусветныя цэнтры НТР. Асаблівасці навукова-тэхнічнага прагрэсу ў Беларусі ва ўмовах НТР. Структура прамысловасці і напрамкі яе развіцця, уплыў ваенна-прамысловага комплексу на тэхнічны прагрэс і сацыяльныя ўмовы жыцця працоўных. Уклад Беларусі ў вывучэнне і засваенне космасу. НТР і сельская гаспадарка. Адставанне Беларусі ад сусветных дасягненняў у развіцці сучасных тэхналогій і сферы паслуг.

Сацыяльна-эканамічныя і экалагічныя праблемы НТР. Чарнобыльская катастрофа і яе першыя наступствы для Беларусі.

Т э м а 12. Грамадска-палітычнае жыццё (2 г)

Грамадска-палітычнае жыццё ў другой палове 40-х – сярэдзіне 80-х гадоў. Прынцыпы ўзаемаадносін дзяржавы, грамадства і асобы ў дэмакратычных краінах свету ў пасляваенныя гады. Палітычная сістэма ў сацыялістычным лагеры. Палітыка па нацыянальным пытанні, у галіне народнай адукацыі, у навуцы і культуры. Адносіны да царквы. Праявы крызісу савецкай палітычнай сістэмы.

Станаўленне незалежнай Рэспублікі Беларусь. Абвастрэнне эканамічнага і палітычнага крызісу ў СССР у другой палове 80-х гадоў, асаблівасці яго развіцця ў Беларусі. Выхад сітуацыі з-пад кантролю КПСС і КПБ. Стварэнне першых некамуністычных арганізацый і партый і іх дзейнасць.

Распад СССР і ўтварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД). Абвяшчэнне суверэннай Рэспублікі Беларусь. Прыняцце Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Рэфармаванне палітычнай сістэмы. Шматпартыйнасць. Увядзенне прэзідэнцкай формы кіравання. Праблемы нацыянальна-дзяржаўнага будаўніцтва. Сацыяльна-эканамічнае становішча. Экалагічныя праблемы.

Т э м а 13. Беларусь на міжнароднай арэне (1 г)

Кампетэнцыя саюзных рэспублік СССР у галіне знешняй палітыкі пасля вайны. Пасляваеннае вызначэнне межаў і тэрыторыі Беларусі. БССР у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Яе рэальны статус у садружнасці краін свету. Міжнароднае становішча і знешняя палітыка суверэннай Рэспублікі Беларусь. Гандлёва-эканамічныя, палітычныя і культурныя сувязі Беларусі з зарубежнымі краінамі на сучасным этапе.

Т э м а 14. Культура Беларусі (2 г)

Развіццё культуры і грамадска-палітычнай думкі ў 40-80-я гады. Асноўныя тэндэнцыі ў развіцці еўрапейскай і сусветнай культуры ў пасляваенныя гады.

Палітыка партыйна-дзяржаўнага кіраўніцтва ў сферы культуры ў СССР. Стан культуры ў Беларусі ў 1945-1955 гг. Галоўныя дасягненні ў развіцці беларускай літаратуры, мастацтва, адукацыі і навукі ў 60-80-я гады. Абмежаванасць культурна-нацыянальнага жыцця ў Беларусі.

Культурнае жыццё ў перыяд станаўлення суверэннай Беларусі. Змены ў духоўным жыцці беларускага народа ў канцы 80-х – пачатку 90-х гадоў. Нацыянальна-культурнае і духоўнае адраджэнне. Станаўленне сістэмы нацыянальнай адукацыі. Навука, літаратура і мастацтва Беларусі на сучасным этапе. Вяртанне на Радзіму набыткаў культуры беларускай дыяспары.

Наш край пасля другой сусветнай вайны.

Паўторна-абагульняльны ўрок

АГУЛЬНАГІСТАРЫЧНЫЯ ВЕДЫ (ПАНЯЦЦІ, ПРАБЛЕМЫ, ІДЭІ)

Перыядызацыя гісторыі Беларусі ў канцы XVIII-XX стагоддзя.

Палітыка царызму ў Беларусі ў канцы XVIII – 50-х гадах XIX ст.

Крызіс феадальна-прыгонніцкага ладу. Сацыяльна-эканамічны ўзровень развіцця Беларусі ў параўнанні з краінамі Заходняй і Цэнтральнай Еўропы ў 50-х гадах XIX ст.

Стан асветы, навукі і культуры. Зараджэнне беларускага нацыянальна-культурнага руху. Характэрныя асаблівасці вызваленчай барацьбы ў Беларусі ў параўнанні з іншымі краінамі Еўропы.

Буржуазныя рэформы другой паловы XIX – пачатку XX ст. Рэжым выключных законаў. Меры па русіфікацыі краю ў сувязі з паўстаннем 1863-1864 гг. Развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы. Спецыялізацыя сельскай гаспадаркі.

Прамысловая рэвалюцыя і урбанізацыя. Асаблівасці гэтых працэсаў у Беларусі. Развіццё транспарту і гандлю.

Фарміраванне класаў буржуазнага грамадства. Спецыфіка сацыяльнай структуры беларускага, рускага, польскага і яўрэйскага насельніцтва Беларусі. Нацыянальны склад памешчыкаў, гандлёва-прамысловай буржуазіі і гарадскога пралетарыяту.

Грамадска-палітычны рух у другой палове XIX – пачатку XX ст. Асноўныя падзеі і заваёвы рэвалюцыі 1905-1907 гг. Тры лагеры ў палітычнай барацьбе, іх мэты і праграмы. "Заходнерусізм". Развіццё беларускага нацыянальнага руху. Яго асаблівасці ў параўнанні з іншымі нацыянальнымі рухамі славянскіх і неславянскіх народаў.

Важнейшыя зрухі ў развіцці культуры ў 60-х гадах XIX – пачатку XX ст. Развіццё навуковых ведаў пра Беларусь і беларускі народ. Дасягненні і праблемы беларускага нацыянальнага адраджэння ў пачатку XX ст.

Трагічныя наступствы для Беларусі першай сусветнай вайны.

Асаблівасці ўсталявання савецка-бальшавіцкай улады ў Беларусі.

Падзел Беларусі па Брэсцкім мірным дагаворы паміж

Савецкай Расіяй і Германіяй. Утварэнне і дзейнасць БНР. Палітыка бальшавікоў па беларускім пытанні. Абвяшчэнне БССР і Літоўска-Беларускай ССР. Падзел Беларусі паміж Савецкай Расіяй і Польшчай па Рыжскім мірным дагаворы.

Сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё Савецкай Беларусі ў 20-я гады. Нэп. Палітыка беларусізацыі.

Усталяванне таталітарнага рэжыму ў БССР. Масавыя палітычныя рэпрэсіі. Жыццёвы ўзровень народа. Стан культуры. Каланіяльная палітыка польскіх улад у Заходняй Беларусі. Становішча народных мас. Нацыянальна-вызваленчы, сялянскі і рабочы рух. Заходнебеларуская культура ў 20–30-я гады.

Савецка-германскі дагавор 1939 г. Нападзенне Германіі на Польшчу. Уступленне Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. Аб'яднанне беларускага народа ў складзе БССР.

Захоп Беларусі гітлераўскімі войскамі. Фашыскі акупацыйны рэжым. Партызанскі рух і падпольная барацьба. Страты Беларусі ў другой сусветнай вайне.

Асаблівасці сацыяльна-эканамічнага развіцця ў пасляваенныя гады. Уплыў НТР на развіццё прамысловасці, сельскай гаспадаркі, транспарту. Экалагічныя праблемы. Чарнобыльская катастрофа.

Асноўныя тэндэнцыі ў грамадска-палітычным жыцці ў другой палове 40-х – сярэдзіне 80-х гадоў. Спробы рэформаў.

Сацыяльна-эканамічны і палітычны крызіс 80-х гадоў.

Асаблівасці асобных этапаў у развіцці культуры ў другой палове 40-х – сярэдзіне 80-х гадоў.

Распад СССР і ўтварэнне СНД. Абвяшчэнне суверэннай Рэспублікі Беларусь. Шматпартыйнасць у палітычным жыцці. Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь.

Асаблівасці сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця на сучасным этапе. Праблемы знешняй палітыкі.

Асноўныя моманты гісторыі Беларусі канца XVIII – XX ст. у кантэксце сусветнай гісторыі.

АСНОЎНЫЯ ЎМЕННІ ВУЧНЯЎ

Суадносіць гістарычныя падзеі і працэсы з перыядам і эпохай;

раскрываць сутнасць і сэнс гістарычных з'яў, працэсаў і паняццяў;

аналізаваць, параўноўваць, абагульняць факты мінулага і сучаснасці, кіруючыся гістарычнай навукай;

выяўляць дынаміку, тэндэнцыі, прычынна-выніковыя сувязі і ўзаемасувязь гістарычных з'яў і працэсаў;

даваць ацэнку гістарычнага значэння з'явы і дзейнасці людзей, абгрунтоўваць сваю думку;

працаваць з крыніцамі ведаў: вучэбнай літаратурай, гістарычнымі дакументамі, мемуарамі, картай, статыстычнымі матэрыяламі і г.д. (рыхтаваць зводную інфармацыю, супастаўляць дадзеныя розных крыніц, ажыццяўляць крытычны разбор);

складаць канспект, тэзісы, даклад, рэферат;

прымяняць гістарычныя веды пры аналізе розных праблем сучаснасці.